Է. ՏԱՐԻ 1798 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 3 ԱՐԱՅ 4382 — Հ. Տ. 10 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — Ն. Տ. 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 30 ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1307 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԳՈՒՄ ԱՐ ԵՒ ԹՂԹ ԳՐԱՏԵՍՈՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible]
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal ARKEVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գումարով	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան »	200
» » Վեցամսեայ »	100
Օտար երկիրներու տարեկան ֆրանկ	56
» » Վեցամսեայ »	28

Դարձ. գրկուած յրագրաց մասին խնդիր Տնօրէնութեան գրաց և խմբագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ լաքրւի։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 10 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԵՒ ԹՐԵՆԹԻՆՈՅԻ ԽՆԴԻՐՆ.— ՀԱԿԱՒՍՏՐԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Ց'ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ հակաւստրեան կուսակցութիւնն իւր վրայ խօսիլ կուտայ միշտ, թէեւ Պ. Քրիսպի, Աւստրիոյ հետ բարեկամաբար վարուելու համար, լուծեց հակաւստրեան կուսակցութեան կեդրոնական մնամեխումբն ի Հռոմ, որուն ինք եւս անդամ էր ժամանակաւ։ Իտալացիք ամենէն աւելի կը փափաքին Թրիէսթէի Իտալիոյ հետ միացման։ զի Թրիէսթէ շատ վաճառաշահ և հարուստ քաղաք մ'է, Արեւելից դուռն է Աւստրիոյ-Հունգարիոյ, Գերմանիոյ և Արեւմտեան Եւրոպիոյ համար, և ասով հանդերձ իտալեան քաղաք մ'է։ Բնաւ տարիէ հետէ զարմանալի կերպիւ զարգացած է Թրիէսթէ։ Քաղաքային խորհրդոյ պալատն և Լոյտի ընկերութեան կեդրոնատեղին մնաւանդ առաջնակարգ մայրաքաղաքաց արժանի շէնքեր են։ Իւր ծովափանց երկայնութեամբ շոգենաւերու ամբողջ նաւատորմ մը շարուած կ'երեւի հանապազ։ Թրիէսթէի մէջ երկու լրագիրք պաշտօն ստանձնած են իտալական զգացումը վառ պահել, Ինդիպենդենտէ, արմատական և ծայրայեղ, և Փիլոլ, չափաւոր և խոհեմ։ Ինդիպենդենտէի արդի տնօրէնն է համակրելի և ուսեալ երիտասարդ մը, Տքթ. Ռէնճիո։ Ցիս-ի թղթակիցը կը պատմէ շահագրգիռ խօսակցութիւն մը այս իտալացի գործիչին հետ։

—Բայց ի՞նչպէս կը պահանջէք որ Թրիէսթէ Իտալիոյ հետ միացուի։ Զէ՞ք գիտեր միթէ որ եթէ Թրիէսթէ Իտալիոյ հետ միացուի, Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Հունգարիոյ բանդակ վաճառականութիւնը կը կորուսանէ Թրիէսթէ։

—Ճշմարիտ է։ Գիտենք։ Բայց ամենայն ինչ կը զոհենք իտալեան ըզգացման։ Նայեցէք քարտէսին վրայ։ Լեռներնք կը բաժնեն զմեզ Աւստրիայէն։ Իտալերէն կը խօսինք։ Իտալացի ենք։ Թրիէսթէ Ալզաս-Լոռէնի վիճակին մէջ չէ։ Ֆրանսացւոց այս երկու սիրելի գաւառներ Գերմաններով չբաժանատեալ են։ Իսկ մեք բաժնուած ենք Գերմաններէն։ Կորիցի կողմէ՝ ծովէ, Իտալիոյ կը դպչինք։ Արեւելքէն և հարաւէն պաւ ժողովուրդ մը կը պատէ զմեզ, որք գերման չեն։ Սլաւերէն կը խօսին, և ապրուստի համար Թրիէսթէ գալով, իտալերէն կը սովրին։ Մեր ազգասէր քաղաքականութիւն մեծ ծախիւք կը պահպանէ իտալական հոյակապ վարժարաններ։ Մեր բոլոր տղայք հոն կը յաճախեն։ Միայն պաշտօնատարաց զաւակունք Գերմանական վարժարաններ կը ղրկուին։ Հակառակ կառավարութեան ճգտանց, վարչութեան և դատարանաց միակ պաշտօնական լեզուն իտալերէնն է։ Մեր փափաքած փոփոխումը, Թրիէսթէի միացումն Իտալիոյ հետ, պիտի կործանէ զմեզ նիւթապէս։ Բայց հայրենիքն հարատութենէ դերագոյն համարելուս ի՞նչ կ'ըսէք։ Կը ժպտի՞ք։ Այո՛։ Խենթի տեղ կը դնէք զմեզ։ Այս տեսակ զոհողութիւնք հիմա յաճախ չեն տեսնուիր։ Պիտի շարունակենք սակայն մեր գործ, յոյսերնիս ապագային վրայ դնելով։»

Այս իտալասէր կուսակցութեան հանդէպ, ի՞նչ կ'ընէ Աւստրիա։ Երբ գ. ժբախտ արքիդուքս Մաքսիմիլիէն, գերագոյն հրամատար աւստրեան նաւատորմին, Միրամարի գղեակը կը բնակէր մերձ ի Թրիէսթէ, յաջողեցաւ զարմանալի կերպիւ աճեցնել և զարգացնել Թրիէսթէի ծովային շահագործութիւններն, և մեծ ժողովրդականութիւն շահեցաւ։ Եթէ ինք ողջ մնար, Թրիէսթէի մէջ իտալասէր կուսակցութիւնը կ'ոչնչանար։ Հիմա տեղացիք կը դանդատին թէ Աւստրիա խոստմնազանց գտնուած է, և բնաւ հոգ չըներ իրենց վրայ։

Թրիէսթէ ի հնումն վենետիկցւոց գաղթականութեամբ կարեւորութիւն ստացած աւան մ'էր։ 1382 ին, Վենետիկոյ չափազանց յաւակնութեանց դէմ ինքզինք պաշտպանելու համար, Աւստրիոյ աջակցութիւնը խնդրեց ի պահպանութիւն իւր անկախութեան, և աւստրեան հովանաւորութիւն ընդունեց, սա որոշ պայմանաւ զի քաղաքը զերծ մնայ զինուորական և ուրիշ տուրքերէ և ծառայութիւններէ, ազատ նաւահանգիստ լինի միշտ, պահպանելով իւր օրէնքներ, իւր դատարաններ և իւր սովորոյթներ։

1860 ին Աւստրիա ջնջեց այս առանձնաշնորհութիւնք, միայն ազատ նաւահանգիստը պահպանելով։ Արդ, Հունգարիա ժամանակէ մ'ի վեր միլիոններ կը վատնէ Ֆիումէի նաւահանգիստը զարգացնելու Ադրիական մէջ, և մեծաւ կառավարութեան դրդմամբ Աւստրիոյ կառավարութիւնն հրամայեց որ տարի մը ետքը Թրիէսթէ պիտի դադրի ազատ նաւահանգիստ լինելէ և ուրիշ քաղաքաց վիճակին պիտի լինի։

Երկուսակ կնքեալ պայմանագրութեան այս խզումը տեսնելով, Թրիէսթէի ժողովուրդն ինքզինք զերծ կը նկատէ իւր յանձնառութիւններէն։ Ասոի յառաջ կուգայ իտալեան կուսակցութեան մեծ զօրութիւնը։ Զարմանալի անբախտութիւն մը կ'երեւի Աւստրիոյ կողմէ, որ միշտ կը կորուսանէ քաղաքականապէս և աշխարհագրապէս, յաղթէ թէ յաղթուի պատերազմոյ մէջ։ Եւ ճակատագրային բան մը կայ Վիեննայի կառավարութեան հրամանագրոյն մէջ որով կը ջնջէ Թրիէսթէի ազատ նաւահանգիստն և իտալասէր կուսակցութեան հացին եղ կը քսէ։

Ինդիպենդենտէի խմբագիր Պ. Ռէլման, զոր աւստրեան կառավարութիւնն արտաքսեց երկրէն՝ իւր իտալասէր գաղափարին պատճառաւ, ջերմագին ընդունելութիւն գտաւ յիտալիա։ Հռոմայ մէջ Պահպանողականք որպէս Արմատականք, հազուադէպ միաձայնութեամբ, ժողով ըրին մեծարելու համար աւստրեան կառավարութեան արտաքսած մարդն։ Իտալացիք դեռ չեն մոռցած գաւառաց հարուածներն որով երբեմն առատաձեռնօրէն կ'օժտէր զիրենք աւստրեան վարչութիւնն ի Լոմբարտիա և ի Վենետիկ։ Ոմանք չեն իսկ ազէկցած այն հարուածոց պատճառած վերքերէն։

Կարծողներ կան սակայն թէ Թրիէսթէ և չրջակայ գաւառք Աւստրիոյ իշխանութենէն ելնելով, Իտալիոյ իշխանութեան չպիտի անցնին օր մը։ Գերմանիա այլ տնկած է այս հաբուստ և յաւսալից ծովեզրին վրայ, ուր միշտ կ'երեւին գերմանական մարտանաւեր։ Կը կարծուի թէ Գերմանիոյ փափաքն է օր մը իւրացնել Աւստրիոյ գերմանական գաւառաց հետ նաև զԹրիէսթէ, աւելի դէպ յարեւելակողմ մղելով զԱւստրիա, որ յայնժամ Հունգարեալաւական Տէրութեան մը պիտի փոխուի։— Բայց այս ենթադրութիւնք շատ հեռի կը տանին մեր երեւակայութիւն։ Առ այժմ իրողութիւնն այն է թէ Թրիէսթէ և չրջակայ իտալական գաւառք քար գայթակղութեան են ընդ մէջ Աւստրիոյ և Իտալիոյ, հակառակ Պ. Քրիսպիի և Երրեակ Նիզակակցութեան բոլոր զգուշութեանց։

ՀԱՆՔԱԾՈՒԹԻՒՆ

Տարակոյս չկայ թէ հանքածուխը անտեսական մեծ դեր մ'ի կը կատարէ։ Սովորական ջերմութիւնը տալէ զատ բնակարաններուն, որք այլապէս ալ կրնային տաքնալ, շարժման մէջ կը դնէ չոգեշարժ մեքենայներն, որոց հոգին է։ Բայց ահա քաղաքական դեր մ'եւս կը կատարէ հանքածուխը։ Գերման լրագիրք ոմանք կ'ամբաստանեն զՖրանսա թէ Գերմանիոյ և Պելժիոյ ածխահանքերուն մէջ պատահած գործադուլք ֆրանսական դրամով և ֆրանսացի գործակալաց դրդմամբ տեղի կ'ունենան։ Գերմանիա փետր. 20ին ընդհանուր ընտրութիւններ պիտի կատարէ Ռայխսթակին համար։ Մինչեւ այն ժամանակ Պիզմարք Իշխան պիտի խօսի արդի Ռայխսթակին առջեւ։ Ժողովուրդն համոզելու համար որ այժ չտայ Ընկերվարականներուն, Իշխան-Նախարարապետն, ինչպէս կառավարական մամուլը, ցոյց պիտի տայ եղեր թէ ընկերվարական յուզմանց ու գործաւորական դժուարութեանց ետեւ Ֆրանսական մատ կայ։ Ուզիղ լինի այս ամբաստանութիւն թէ ոչ՝ դրպարտութիւն, սա ստոյգ է թէ Գերմանք եւ Ֆրանսացիք շատ հոգ կ'ընեն որ պատերազմի ժամանակ հանքածուխը չպակսի իրենց։ Եթէ գործաւորաց մեծ մասին զինուորական ծառայութեան կոչուելուն և մեռցելոց ալ ծանր պահանջումներուն հետեւանօք շատ մը ածխահանքերու մէջ աշխատութիւնք դադրին, երկաթուղիք ածուխի նեղութիւն կրնան կրել, մինչ ապագայ պատերազմաց մէջ երկաթուղիք նոր թնդանօթաց և հրացանաց չափ գործ ունին տեսնել՝ փոխադրութիւններն արագացնելով։ Թէ՛ ի Ֆրանսա և թէ ի Գերմանիա կը խորհուի ուրեմն ուրիշ ռազմանիւթոց հետ նաեւ հանքածոյ մեծաքանակ մթերք համարել ի նախատեսութիւն պատերազմի։

ՆՈՐՕՐԻՆԱԿ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՑ ՍԱԿԱԳՆԵՐՈՒՆ Ի ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Երկաթուղւոյ ճամբորդաց ու վաճառաց փոխադրութեան սակագներուն նորօրինակ փոփոխութիւն մ'ըրաւ Հունգարիա, որ յաջողութեամբ պսակեցաւ, և Եւրոպիոյ ուրիշ երկրաց մէջ եւս նոյնն ի գործ դնել կը խորհուի։

Փոխանակ փոխադրութեան գինը քիլոմէթրոյի վրայ հաշուելու, ինչպէս օրէնէ այնչարհի ամէն երկաթուղեաց վրայ, Հունգարիոյ երկաթուղեաց վարչութիւնը, դիմելը չորս ճիւղի բաժնելով, իւրաքանչիւր ճիւղին համար միօրինակ գին մը դրաւ փոխադրութեան, ճամբորդութիւնն հինգ քիլոմէթրս լինի թէ 200 քիլոմէթրս։ (Ասկեղծիւրի շրջենաւուց գներուն պէս, որք 30 փարա են ամէն նաւամատոյցներու հաւասարապէս, մտաւոր թէ հեռաւոր, բաւական է որ մէկէ աւելի նաւամատոյց հանդիպի շրջենաւը)։

Այս գնոց միօրինակութեան հաստատուելուն առթիւ, մանաւ վարչութիւնն ընդհանուր և կարեւոր զիրք մ'ըրաւ գնոց վրայ, այնպէս որ ուղեւորք ընդհանրապէս իրենց առաջուան վճարածին մէկ ութերորդն եւեթ վճարեցին։

Պիտի յաջողէ՞ թէ ի դերեւ պիտի ելնէր այս փորձ։ Այլ ընդ այլոյ գուշակութիւններ կը լինէին։ Բայց աւասիկ չորս ամսոց արդիւնք հրատարակեցան։ 1888ին, չորս ամսոց մէջ (օգոստոս, սեպտ., հոկտ. և նոյմ.) մանաւ երկաթուղեաց վարչութիւնը մէկ միլիոն 616.000 տոմսակ վաճառած էր հին դրութեամբ։ 1889ին, նոյն չորս ամսոց մէջ չորս միլիոն 300,000 տոմսակ վաճառած է նոր դրութեամբ։ Եւ 1888ի նոյն չորս ամսոց միջոցին փոխադրուած 180,000 ծրարներուն դէմ 1889ին 240,000 ծրար։

Եւ չկարծուի թէ վարչութեան սընտուկը վնաս կրած լինի գնոց տարօրինակ զեղչումէն։ 1888 ի քառամսեայն մէջ հասոյթք 3,188,641 ֆիորին էին, իսկ 1886 ին 3,784,478 ֆիորին, որոյ վրայ աւելցնելով 85,145 ֆիորին ծրարներու հաշուէն, 20 % հասութիւն առաւելութիւն կայ։

Աւասիկ բարեհորոգումմ մը, որ թէ՛ հասարակութեան և թէ վարչութեան համար շահաւոր է, սքանչելի դիւրութիւն և աճումմ տալով հանդերձ փոխադրութեանց և հաղորդակցութեանց։

ՈՉԹԱՐԻ ԵՒ ՄԱՍԻ ԽՆԴԻՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսացիք յուզման մէջ են։ Ընհանոյ գիւտ մ'ըրած են։ Աւստրալիայէն, Նոր-Զելանտայէն և Արժանթինի Հանրապետութենէն յանգլիա և ի Ֆրանսա մեծաքանակ միս կը ղրկուի սառցոյի մէջ թարմ պահուած, և մինչեւ իսկ ոչխարներ, որք միլիոններով կ'արածին մանաւանդ Աւստրալիա, որ ժամանակաւ Սահարայի անապատէն տարբերութիւն չունէր։ Բայց Ֆրանսացիք հաշուով գտած են թէ Փարիզի հրապարակին վրայ վաճառուած ոչխարի (կենդանի կամ մորթուած) մէնին գ'ունէ կէսը Գերմանիայէն կը բերուի։ Արդ, ամէն 100,000 ոչխարի հաշուով, և ոչխար գլուխ 40 ֆր. գնելով, կը հետեւի թէ ամէն տարի 48 միլիոն ֆրանսական դրամ կը մտնէ գերմանական դրպաններու մէջ։ Ի՞նչ ազէտ։ Ի՞նչ անտանելի տուգանք, աւելի՛ ծանր քան 1870–71ի պատերազմական տուգանքը։

Ֆրանսացիք ազդային մեծ խնդիր կը նկատեն ուրեմն ոչխարները բազմացնել ֆրանսական հողին վրայ։ Բայց Ֆրանսայի հողն ամբողջովին դրաւեալ է արդէն։ Կառաջարկուի ձէզայիրի մէջ բազմացնել և աղնուացնել ոչխարներն։ Իրրեւ քաջալերական օրինակ լրագիրք մատնանիշ կ'ընեն դԱւստրալիա, որ ժամանակաւ ձէզայիրէն աւելի անմպասա պայմաններու մէջ կը գտնուէր, բայց Անգլիացիք հոն ոչխարներ և դուստրարոյծներ մուծանելով, այսօր աւելի քան 100 միլիոն ոչխար ունին իրենց այդ գաղթականութեան մէջ, որոյ հոգին է ոչխարն, միսն և բուրդը։ Ձէզայիրի մէջ ոչխարն արդէն գոյութիւն ունի, և կ'առաջարկուի Ֆրանսական ընկերութեանց ձեռամբ չահագործել վաճառականութեան այս ընարիր ճիւղ, աղնուացընելով ձէզայիրեան նիհար և անհամ ոչխարին տեսակն, և օգտուելով ընդարձակ հողերէն որք խոպան և անջրդի կը մնան այժմ։

Եթէ Փարիզ իւր կերած ոչխարին համար հարկատու է Գերմանիոյ, ոչ ապաքէն Կ. Պոլիս ալ Ռուսիոյ և Ռումանիոյ հարկատու է։ Եւ սակայն Փարեզն Ասիոյ արտասահմանը այնչափ հեռի չեն Կ. Պոլսէ որչափ Ձէզայիրի տնապատները՝ Փարիզէ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԱՏԵՐ

Լոնտոնի եղեռնադատ տասանն երկոտասան ամսոյ բանտարկութեան դատապարտեց Պ. Փարք, 29 ամեայ խբմբագիր Նէրմ Լէոնտ Փրէս։, յորում ակնարկած էր թէ Լորտ Իսմիթ կը յաճախէ եղեր Բիլիէնա փոզոցի տուն մը, ուր հեռապրատան գեռահաս դրագիրներ կը տարուին եղեր անխուսափանելի նպատակաւ մը։ Պ. Փարքի փաստն այս էր թէ այն տունն յաճախող աղնուականք ոմանք Անգլիայէն փախած լինելով, ինք չէր կարող զանոնք ի վկայութիւն կոչելով իւր դրածին ճշմարտութիւնն ապացուցանել։ Իւր բերած վկայութիւնք ալ ապացուցական չէին։ Դատաւորը Պ. Հոբհինս ծանրակշիռ բանիւք զգացուց ամբաստանութեան նոգիալի հանգամանքն և հետեւապէս խմբագրին պատասխանատուութեան ծանրութիւնն, և այս խիստ պատիժը տալով, փափաք յայտնեց որ օրինակ և խրատ լինի գայթակղական բաներ գրելու փորձուող խմբագրաց բոլորին։

Ռուսական առած մը կ'ըսէ թէ չիք ծանր առանց կրակի։ Կ'երեւի թէ անվայել բան մ'ուրեմն ունեցած է Լոնտոնի յիշեալ փոզոցին մէջ, և բոլորովին անհիմն չերեւիր լրագրաց ոմանց հրատարակութիւնը թէ մեզապարտ ազնուականք ոմանք Լոնտոնէ չմեկնելով պրծած են արդարութեան ձեռքէն։ Այս առթիւ չատ մը բաներ գրուեցան անգլիական ազնուականութեան բարոյ ապականութեան դէմ։ Բայց թէեւ Ցիս-ը անգլիասէր թերթ մը չէ, և մանաւանդ այս միջոցիս ֆրանսական մամլոյն ենթարկուած հականդլիական ինֆլուենցային վարակեալ կը գտնուի, բայց իւր Լոնտոնի թղթակից գիտել կուտայ իրաւամբ թէ Լորտի մը մանկանալէն չի հետեւիր թէ Անգլիոյ բոլոր Լորտերը մանկացեալ մարդիկ են, և Լորտ Արթիւր Սոմերսէթի յոռի ճաշակներ ունենալէն չի հետեւիր թէ Անգլիոյ ազնուականութիւնն անարդ վարուց տէր է։ Կը գանգատուի թէ Անգլիոյ մէջ երկու չափ և երկու կշիռ կայ ազգատին և հարուստին համար։ «Բայց, կ'ըսէ ֆրանսացի թղթակիցն, այս գանգատ նուազ ճշմարիտ է Անգլիոյ մէջ քան ուրիշ ո՛և է երկրի մէջ։ զի մանաւանդ անգլիական դատաւորութիւնն անաղարտ է։ Կրնամ յիշել այն անգլիացի դատաւորին ընթացքն որ տաժանակիր աշխատութեամբ միամսեայ բանտարկութեան կը դատապարտէր Լորտերու ժողովոյն անդամ գտնուող ազնուականի մը որդին, որ ատիկանի մը ձեռք վերցուցած էր։ Դատաւորն այս թեթեւ յանցանքին համար այդ ծանր պատիժը տալով, ըսաւ։ «Եթէ դատախարակութենէ զուրկ մարդ մը լինէիք, գերմանական տուգանք մը վճարելով կը շտապանայի։ Բայց դուք սահմանեալ էք օր մը Լորտերու ժողովոյն մէջ բազմելու և օրէնքներ դնելու։ և հարկ է որ դուք առաջինն լինիք հաստատեալ օրէնքներն յարգելու։» Հետեւեալ օրը, Լորտերու ժողովոյն անդամն որոյ օրդին այս պատժոյն կ'ենթարկուէր՝ դատարան գալով դատաւորին ձեռքը սեղմեց, և արդար վճռոյն համար շնորհակալութիւն յայտնեց։»

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Պ. Սիլաճի, մանաւ նախարարը, Վիեննա գնաց, Աւստրիոյ կառավարութեան հետ խորհրդակցելու վարչական եղանակին վրայ որով պէտք է կառավարուի Դանուբի մէջ գտնուող Ասա Դալէ անուն կղզին, զոր աւստրեւմանաւ զօրքերը գրաւեցին 1878 մայիս 26ին։ Կղզւոյն մէջ բերդ մը կար, զոր 800 օսմ. զօրքեր կը պաշտպանէին։ Դարտամուրհակներն ամէն ժամանակ չեն վճարուիր եղեր, թէպէտ այս բանս արգելք չէ եղած ձեզ՝ առաջուան պէս չարունակելու ձեր այցելութիւններն ի Բարիզ։ Միթէ ազէկ տեղեկացա՞ծ եմ։

—Ճշմարիտ է։ Ո՞վ ըսաւ քեզ այդ բաները։

—Գաւառին մէջ առակի կարգ անցած են։

—Վերջն ո՞ւր պիտի բերես։

—Կը կարծեմ ուրեմն թէ լաւ ընդունելութիւն պիտի գտնէ, եթէ մէկն ըսէ ձեզ։ «Աւասիկ հազարնոց պանքառտներ։ Ա՛ռ, վճարէ՛ պարտքերդ ու զուարճացիր։»

Ռընոտիէռ, ապշած, չէր պատասխաներ։

Կը ջանար գեղեցկուհւոյն աչքերը տեսնել, բայց նա գլուխը խոնարհած կը խօսէր։ Ասկից զատ, գիշերուան մթութիւնը կ'արգելուր։

—Ընելիքդ ճշդէ՛, խնդրեմ։

—Մտիկ ըրէ՛։ Այնքան դիւրին բան է։ Պարզապէս տղայութիւն մը, մտիկ ըրէ՛։ Եւ ո՛չ ոք պիտի կասկածի, ո՛չ ոք։ Ու ո՛չ մէկուն վնաս չպիտի պատճառենք։

—Ճշդէ՛, կ'ըսեմ։

Զիրար կը դուքեցէին այժմ, անցելոյն նման, արգէն իսկ իրր երկու մեզապիցներ։

Ցայնժամ Լա Հէյոյն բժշկին պարզեց իր գիւաը։ Ըսաւ թէ որքա՛ն անօգուտ հարատութիւն գիկուած կար այդ գրատեղաներն մէջ, հասոյթներէն ու եկամուտներէն բազմանալով։ Ցարեց թէ քանիցս փորձած էր, բայց չէր համարձակած մինչեւ ծայրն էր, բայց չէր համարձակած մինչեւ հասնիլ, վասն զի կը վախնար անխոհեմութիւն մը գործելէ որ իրեն դէմ դառնալով, ապագային մէջ կրնար ի կորուստ մատնել զինքը։ Մեղսակից մը պէտք էր իրեն, խելացի եւ արթուն մեզապիցից մը։

—Եւ իմ վրա՞ս մոռացեցիր։

—Այո՛։

—Եւ կարծեցիր թէ պիտի ընդունէի՞։

—Հապա պիտի մերժէի՞ր։

Շարունակ քալած էին և Սէրտոնի ճանրուն վրայ կը գտնուէին արդէն։

Ռընոտիէռ կեցաւ։ Կը խորհէր։

Իրմէ զատ ուրիշ ո՛ր և է անձ պիտի ապատամբէր այդպիսի առաջարկութեան մը առջեւ։ Բայց իր պէտքերը բազմագիմի էին։ Ղէնի խայթ ունեցած չէր բնաւ։ Թշուառութիւնը զինքն ալ կը կրծէր։ Եւ ինչ որ Լա Հէյոյնը պատմած էր, ինչ որ կ'ենթադրէր թէ ամրողջ գաւառը գիտէր, ճշմարիտ էր։ Շատ պարաք ըրած էր ի Բարիզ և այլուր, իր ծածուկ ճամբորդութեանցը միջոցին։

Գեղեցկուհին այլ եւս չէր համարձակեր հարցաքննել զայն։ Կը լռէր։ Արդէն կը գուշակէր թէ բժշկին մտաց մէջ պայքար մը կար եւ համբերութեամբ անոր ելից կը սպասէր։

Այսպէսով, Սէրտոն գիւղը կը հասնէին։

—Պէտք է որ դառնամ, ըսաւ Լա Հէյոյն, Վիրժինին ինձ պէտք կունենայ։ Կանգ առին։

Ռընոտիէռ ձիուան վրայ ցատքեց։

—Թո՛ղ այնպէս ըլլայ, ըսաւ ցած ձայնով... կ'ընդունիմ առաջարկդ։ Երբ վայրկեանը հասնի, ինձ խմաց տուր։

—Ազէ՛կ, ազէ՛կ։

Իրարմէ բաժնուեցան, բժիշկը Սէրտոն մտնելով, եւ գեղեցկուհին Ֆէյնի տունը վերադառնալով արտօրնօք։

Ճանրան, զօրաւոր ձայն մը լսեց իր ետեւէն, որ տարօրինակ հրամաններ կ'արձակէր։

Մթա-Մօռն էր որ Շանդրկրըլէի ջաղացքը կ'երթար, քիչ մը գինովցած։

—Պէտք չէ որ մարդս կասկածի, մըրմնջեց Լա Հէյոյն։

Եւ պատկելով գետնի վրայ, թուփերուն մէջտեղ, թողուց որ ամուսինն անցնի։

Թ

ՎԻՐԺԻՆԻ ԼԱԹՈՒԾ

Լա Հէյոյն Ֆէյնի Տունը վերադարձաւ։

Սովորաբար խոհանոցը կը մնար, մինչ Վիրժինի տիրոջը քով կը հանէր։

Երբ Վիրժինի իրեն պէտք ունենար, կամ տեղ մը գրկելու, կամ անոր օգնութեամբ Հայր Բուրժոն անկողնոյն մէջ վերցուելու համար, զանգակը կը զարնէր։ Ննջասենեակէն մինչեւ խոհանոցը զանգակ մը կար։

Գիշերուան առաջին մասն անցաւ առանց արկածի։

Բուրժոն չէր քնանար, բայց շատ ալ չէր գանգատեր։ Բանիցս ջուր ուզեց։ Վիրժինի անոր չրթունքն մանեցուց լիմոնախառն ջրոյ գաւաթ մը որ հիւանդին պապակը կ'անցուներ։

—Արդեօք քիչ մը աւելի ազէկ չե՞ս զգար ինքզինքդ, սիրելի պարոնս։

Հիւանդը պատասխանեց կիսանուազ ձայնով մը։

—Ո՛չ... ո՛չ, լմնցած բան է։

—Տղայութիւն չուզեր, սանկ թերեւ ցաւի մը համար յուսահատիլն ինչ է։ Քանի մը օրէն ամէն բան կ'անցնի։

—Քանի՞ մը օրէն...

Եւ Բուրժոյի չրթանցը վրայ ո՛չ թէ ժպիտ մը երեւցաւ, այլ տեսակ մը ծամածռութիւն։

Բուրժօ կ'ըմբռնէր իր վիճակին ծանրութիւնը, ու չէր խաբուեր Վիրժինի լաթուչի սովորական մթիթարութիւններէն։

Աւուրստեան ժամ չորսին մօտ, շնչառութիւնն աւելի դժուարացաւ։

Եւ ոչ իսկ աչքերը բանալու կարողութիւն ունէր այլ եւս։

—Տգեղնա՞ղն է, մրմնջեց Վիրժինի։

Իսկոյն մատնեց բժշկին լուր ղրկել։

Զանգակն հնչեցուց Լա Հէյոյնը կանչելու համար։ Բայց որովհետեւ գեղեցկուհի չէր գար, ինք խոհանոցն վազեց։ Լա Հէյոյն կը քնանար իր սեռանի վրայ, կըրակին մօտ որ կը մարէր։

Վիրժինի արթնցուց զայն։

—Շո՛ւտ, էշը լծէ՛ և Սէրտոն վազէ՛։

—Պարո՞ն վիճակը ծանրացա՞ւ, հարցուց Լա Հէյոյն աչքերը չփնելով։

—Կարծեմ թէ մահամերձ է։

—Ի՛երթամ։ Բայց էշը լծելը ժամանակ կ'անցուցնէ։ Ես լաւ սրուանքներ ունիմ։ Ապահովապէս աւելի շուտ պիտի հասնիմ ոտքով։ Ի դարմին Պ. Ռընոտիէռ գիս իր կառքին մէջ կ'առնու։

—Ինչպէս որ կ'ուզես, բայց գնա՛, չա՛ւտ գնա։

Լա Հէյոյն դուրս ելաւ չուտափոյթ եւ սկսաւ դէպ ի գիւղն յառաջանալ։ Իր ջղուտ ու նիհար երկար սրունքներն արագապէս կը կորչէին ճանրան։

—Աւասիկ վայրկեանը կը հասնի, կ'ըսէր ինքնին։ Մերուկը մեռնելու մօտ է։ Պէտք է դրամը վերցունել։ Բաւական է որ մէկը չկրայ խանգարել զմեզ։

Շատ չանցած Սէրտոն հասաւ։

Բժշկին դուռը զարկաւ, — վասն զի պարտիզին վանդակը բաց կը մնար գիշեր ցորէկ,—զանգակը հնչեցուց ու դուռը զարկաւ, մէկը արթնցնելու համար։

Ապասաւորը եկաւ։

—Ըսէք Պ. Ռընոտիէռին թէ Լա Հէյոյնը եկած է զինքը տանելու։ Պ. Բուրժօ, Ֆէյնի տունէն, ծանր վիճակի մէջ է։

Ապասաւորը գնաց իր տէրն արթընցունել։

Եւ մինչ բժշկին ամապարանքը կը հագուէր, ապասաւորը՝ Լա Հէյոյնի օգնութեամբ՝ ձին կառքին լծեց։

Երբ Ռընոտիէռ երեւցաւ, ամէն բան պատրաստ էր։

—Կառքը մոտ՞ը, ըսաւ Լա Հէյոյնին։

—Ձի նեղեմ ձեզի։

—Ո՛չ։ Երկու հոգւոյ տեղ կայ։

—Շնորհակալ եմ, պարոն Ռընոտիէռ։

Ուրը պատուանդանին վրայ դրաւ եւ կառքին մէջ ցատքեց։

(Շարունակի)

—(53)—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍԷ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԷՌԹՈՒԻՏ

—Խենդ ես։

—Ո՛չ։ Ես ըսածս գիտեմ։

—Եւ ո՞ւր պիտի գտնես, տեսնենք, այդ հարատութիւնը։ Ինչո՞ւ համար տմբրողջովին քեզի չպիտի պահես, փոխանակ ինձ հետ բաժնելու։

—Միթէ այդպէս ընելովս հաճոյք չե՞մ պատճառեր ձեզ։ Կը պատմէին ժամանակաւ, թէ շատ անգամ նեղութեան մէջ կը մնաք եղեր։ վաղուց ի վեր կիներնիդ հիւանդ ըլլալով, կատարեալ ապատութիւն կը վայելէք։ Ուստի օգուտ քաղած էք այդ ազատութենէն, այնպէս չէ՞։ Ցաճախակի ուղեւորութիւններ կ'ընէիք ի Բարիզ, որուշեալ ժամանակներ։ Եւ ամէն անգամ, ձեր ճանրորդութեանց կը յաջորդէին մեծագումար պարտատիրոջներ զորս առած էիք գոհարավաճառներու, օթոցարարներու և մանր զարդուց վաճառականներու։ Այս բաները կը պատմէին։ Պարտատիրոջներն ամէն ժամանակ չեն վճարուիր եղեր, թէպէտ այս բանս արգելք չէ եղած ձեզ՝ առաջուան պէս չարունակելու ձեր այցելութիւններն ի Բարիզ։ Միթէ ազէկ տեղեկացա՞ծ եմ։

—Ճշմարիտ է։ Գիտենք։ Բայց ամենայն ինչ կը զոհենք իտալեան ըզգացման։ Նայեցէք քարտէսին վրայ։ Լեռներնք կը բաժնեն զմեզ Աւստրիայէն։ Իտալերէն կը խօսինք։ Իտալացի ենք։ Թրիէսթէ Ալզաս-Լոռէնի վիճակին մէջ չէ։ Ֆրանսացւոց այս երկու սիրելի գաւառներ Գերմաններով չբաժանատեալ են։ Իսկ մեք բաժնուած ենք Գերմաններէն։ Կորիցի կողմէ՝ ծովէ, Իտալիոյ կը դպչինք։ Արեւելքէն և հարաւէն պաւ ժողովուրդ մը կը պատէ զմեզ, որք գերման չեն։ Սլաւերէն կը խօսին, և ապրուստի համար Թրիէսթէ գալով, իտալերէն կը սովրին։ Մեր ազգասէր քաղաքականութիւն մեծ ծախիւք կը պահպանէ իտալական հոյակապ վարժարաններ։ Մեր բոլոր տղայք հոն կը յաճախեն։ Միայն պաշտօնատարաց զաւակունք Գերմանական վարժարաններ կը ղրկուին։ Հակառակ կառավարութեան ճգտանց, վարչութեան և դատարանաց միակ պաշտօնական լեզուն իտալերէնն է։ Մեր փափաքած փոփոխումը, Թրիէսթէի միացումն Իտալիոյ հետ, պիտի կործանէ զմեզ նիւթապէս։ Բայց հայրենիքն հարատութենէ դերագոյն համարելուս ի՞նչ կ'ըսէք։ Կը ժպտի՞ք։ Այո՛։ Խենթի տեղ կը դնէք զմեզ։ Այս տեսակ զոհողութիւնք հիմա յաճախ չեն

պանէին, բաց Ռուսիոյ դէմ պատերազմին մէջ, կղզւոյն վասնզեալ դիրքը տեսնելով, և յուզելով որ Ռուսերուն կամ Սերպերուն ձեռք անցնի, խոհեմութիւն համարեցաւ Աւստրիացոց յանձնել, և յայնժամ ո՛չ Ռուսք ո՛չ Սերպք կրցան բան մ՚ընել։ Պահպան զօրքն աւստրիացի էր և քաղաքային վարչութիւնը՝ մահմետ։ Այս մասին Վիեննայի և Փէշթայի կառավարութիւնք վերջնական որոշում մը կ՚ուզեն տալ։

ՊԱԹԵՄՊԵՐԿԵԱՆ ԻՇԽԱՆ

Պաթեմպերկեան Ալի քանդը Իշխանին այս օրերս մանչ զաւակ մը ծնաւ։ Պուլկար լրագրքը մասնաւոր կարեւորութիւն մը տալով կը ծանուցանեն այս լուր, որովհետեւ Պուլկարիոյ մէջ կուսակցութիւն մը կայ որ ի պահանջել հարկին Պուլկարիոյ նախկին Իշխանը վերահաստատելու խորհուրդն ու բաղձանքէն չէ հրաժարած տակաւին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դեր։ Մարգարիա եպիսկոպոս Օրմանեան այս առաւօտ Արմաչէն մայրաքաղաքս հասաւ և ուղղակի Շիշլիի ազգ։ գերեզմանատունը գնաց յայցելութիւն չիրմին իւր հանգուցեալ եղբօր՝ Տոքթ։ Վիչէն Օրմանեանի։

Ն։ Գերապատուութեան կ՚ընկերանար Արժ։ Տ։ Վահան վարդապետ Տ։ Մինասեան։

Օրմանեան Սրբազան եւ Վահան վարդապետ մեր օրէն պիտի վերադառնան յԱրմաչ։

Ս։ ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔ

Ս։ Ծննդեան այցելութիւններէն գերծ մնալու համար հետեւեալ անձինք Խմբագրութեանս միջոցաւ մէկ մէկ մէնթիա նուիրած են Ս։ Փրկչեան Հիւանդանոցին։

Արդէն ծանուցինք թէ այս ցուցակը բաց պիտի պահենք մինչեւ առաջիկայ շաբաթ, Տօն Անուանակոչութեան Տեառն մերոյ, նկատելով թէ Ս։ Ծննդեան այցելութեանց մէկ մասն ալ նոյն օրը տեղի կ՚ունենայ։

Մէկ դէպ դէպէրէ նուէրներ

Գրիգոր	էֆէնտի	Ցրէնբրգեան
Երուանդ	»	Ցընտրգեան
Բարթիկ	»	Մեսրէկեան
Տքթ։ Պալեան	»	
Տքթ։ Ց։ Բաշաեան	»	
Աստուածատուր	»	Աստուրեան
Սահակ	»	Աբրահամեան

Գէորգ էֆէնտի Փէշտիմալճեան և իւր ընտանիքը կը փափաքին իրենց ջերմ շնորհակալին յայտնել այն ամէն ազգականաց և բարեկամաց, որք ներկայ գտնուելով Տիկին Անանուն Գէորգ Փէշտիմալճեանի յուզարկաւորութեան տխուր հանդիսին, իրենց ցաւակցական զգացմանց հաւատիքն արտայայտեցին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐՆԵՐ

Սանիյէ Միւթէֆիյիզի ատաֆեան տրուեցաւ Ադրիանուպոլսոյ երեւելիներէն և նահանգին թղթակցութեանց գլուխին քարտուղարներէն Շէվքէդ պէյի։

Սայիսէի ատաֆեան՝ Միւքիրէ վարժարանին ընդհանուր հոկտի օգնական Յակոբ էֆէնտի Գրպաճեանի և նոյն վարժարանի հաշուակալութեան դիւանի քարտուղարներէն Թէվֆիկ էֆ։ է։

— —

Երրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ կայս։ բժշկական վարժարանի ներքին հիւանդութեանց ուսուցչի օգնական և հանրային առողջապահութեան քննիչ տեղակալ-գնդապետ Տոքթ։ Վահան պէյի։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Տէրսիմի Խարբէի ժողովոյ անդամ ու Գարբայալը Աշիրէթի ցեղապետ Եուսուֆ աղայի և տեղւոյն ցեղապետներու գլուխ Սէյտ Իպրահիմ աղայի։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ Տէրսիմի Թէրչան Ուշաղը Աշիրէթի ցեղապետներէն Տէյտպաղատէ Սիւլէյման և Իպրահիմ Թէլլօ աղաներու։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ կազմեալ յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունի քննել օսմանեան հիւպատոսարանաց կանոնագիրն, երէկ ի նիստ դումարելով երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Յանձնաժողովը կը կազմէին իրաւագէտ խորհրդական Կէչէր էֆէնտի, վիճակագրութեանց դիւանին տնօրէն Համիտ պէյ և հիւպատոսական գործոց դիւանի առաջին քարտուղար Տիրան պէյ Ցառեան։

ԲԱՐՁՐ։ ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍԸ

Մեծ-Եպարքոս Քամիլ փաշա տակաւին ապաքինած չըլլալով, երէկ ևս Բ։ Դուռը չգնաց։

— —

ՀԵՌԱԳԻՐ ՎԱՆԷՆ

Այս առաւօտ թուրք լրագիրք հրատարակած են հետեւեալ հեռագիրն, որ Վանէն ուղղուած է առ Բարձր։ Մեծ Եպարքոսն։

«Նահանգիս կուսակալութիւնը մեզ ծանոյց թէ այս միջոցիս օտար լրագիրք ոմանք և մանաւանդ Տէյլի-Նիւզ (.՝) լրագիրը լուրեր հրատարակած են թէ նահանգիս մէջ գիւղեր այրուած և մարդասպանութիւնք կատարուած են։ Կը համարձակիմք յայտարարել թէ այդ տեսակ ստայօգ լուրերն և հրատարակութիւններ մեր ընդհանուրին հաւատարմական զգացումները գրգռած են և թէ այդ լրագրաց պարտնակութիւնք բոլորովին սուտ են։ Այս առթիւ կը համարձակիմք առ մեր Օգոստափառ Ինքնակալն տուած մեր հաւատարմական զգացումները մատուցանել յոտս գահոյից Ն։ Վեհափառութեան։

5 յունվ։ 1305

Պարէնտէան Էֆէնտի Վանայ
ԹԱԴԷՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Անդրանիկ էֆէնտի Հէզլէզ, Յակոբ Յովակիմեան, Մկրտիչ Մարտիրոսեան, Յարութիւն Դայճեան, Յովհաննէս Քէշիշեան, Յարութիւն Թէրզիպաշեան։

— —

ՏԷՐՍԻՄԵԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Յայտնի է թէ կառավարական պաշտօնատունց մէջ այժմ խորհրդակցութիւնք կը կատարուին ապրիլեան 1306 տարւոյ երմտացոյցի պատրաստութեան նկատմամբ։

Սոյնէ կիմանայ թէ երմտական գործերու հմուտ անձ մը՝ ապրիլեան հաստատեալ և ծախուց նկատմամբ ծրագիր մը մատուցած է կառավարական պաշտօնատունց ոմանց։ Այս ծրագրոյն կցուած է նաև 1306 տարւոյ հաստատեալ ու ծախուց ենթադրական գումարներ պարունակող ցուցակներ։

Այս ցուցակաց մէջ թէ՛ հասոյթներն և թէ՛ ծախքերը 18 միլիոն ոսկւոյ չափ ցոյց տրուած և հաւասարակշռուած են։ Ենթադրական գումարներն պարզ ենթադրութեանց վրայ հիմնուած չեն, այլ հաշուական ճշգրիտ քննութեանց վրայ և ծախուց ու հասոյթից մանրամասնութեանց հրամայից տեղեկութիւնք տրուած են։

Այս ծրագրոյն մէջ առաջարկուած է անցեալ տարիներու հասոյթից ու ծախուց մնացորդը յաւելուլ նոր տարւոյ հաշուոյն վրայ, փոխանակ ամէն տարւոյ հաշիւներն զատ զատ բռնելու։ Այս կերպիւ ամէն տարիներու հասոյթներն և ծախքերը պիտի միացուին, գրութիւն մը որ ամէնէն կանոնաւոր երմտացոյցն ունեցող անգլիական կառավարութիւնն ևս ի գործ կը դնէ և մեծ օգուտներ պիտի ընծայէ կառավարութեան երմտացոյցին։

Ծրագրոյն մէջ 1306 տարւոյ համար իբրեւ հասոյթ ցոյց տրուած 18 միլիոն ոսկին, նոյն տարւոյն մէջ գոյանալիք ենթադրական հասոյթից վրայ հիմնուած չէ, այլ այն ճշգրիտ հասոյթից գումարներու վրայ, որք նոյն տարւոյն մէջ տէրութեան դանձերը պիտի մտնեն։ Իբրեւ ծախք ցոյց տրուած 18 միլիոն ոսկին ևս բաւական նկատուած է գոցելու համար տէրութեան բոլոր ծախքերը։ Ասկից զատ այդ գումարէն մաս մը ևս որոշուած է անցեալ տարիներու պարտաց համար։ Զինուորական ամէն կարգի ծախուց համար ևս մանրակրկիտ հաշիւներ ցոյց տրուած են։

Այդ ծրագրոյն մէջ ամէնէն աւելի ուշադրութեան արժանի են այն հաշուական քննութիւններն, որք եղած են ի մասին հասոյթից և ծախուց Հանրային Պարտուց Վարչութեան։

— —

ՎԱՆԻ։ ՅԱԿՈԲ ՓԱՇԱ

Ելմտական Նախարար Վեհ։ Յակոբ փաշա, որ մէկ քանի օրէ ի վեր Ինֆլուէնցայէ կը տառապէր, բոլորովին ապաքինած ըլլալով, սկսած է իւր պաշտօնատեղին երթալ։

ԲԱԹԱՆԹԻ ՏՈՒՐՔԸ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վեհ։ Յարութիւն փաշայի Նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն, որ պաշտօն ունի քննել Բաթանթի տրոց գործադրութեան եղանակին յատուկ կանոնագիրն, երէկ ի նիստ գումարեցաւ։ Յանձնաժողովը կը կազմէին արտաքին թղթակցութեանց քարտուղար Նաում էֆէնտի, իրաւագէտ խորհրդական Կէչէր էֆէնտի և օտար դեսպանատանց առաջին թարգմանք։

Յանձնաժողովն, յետ խորհրդակցութեան, Բաթանթի տրոց դանձման եղանակին նկատմամբ միաձայնութեամբ որոշում մը տուաւ, զոր տեղեկագրով մը պիտի մատուցանէ Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսին։

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Առողջապահական ժողովոյ սովորական նիւան, որ ամէն երեքշաբթի օր տեղի կ՚ունենայ, երէկ տեղի չունեցաւ, որովհետեւ օտար դեսպանատանց ներկայացուցիչ բժիշկներէ ոմանք Ինֆլուէնցայէ կը տառապին և ոմանք ալ Բերայի և Ղալաթիոյ մէջ տիրող հիւանդութեանց պատճառաւ, հիւանդներ խնամելու զբաղած են։

— —

ԲԱՐՁՐ։ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ

Սպարապետ Բարձր։ Ալի Սամի փաշա մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ ըլլալով, սպարանքէն դուրս չելեր։

— —

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Իտալական Առեւտրական Սենեակը մայրաքաղաքիս մէջ դրամատուն մը հաստատելու հետամուտ է։ Այս նպատակաւ տեղեկագիր մը ուղղած է Ձեռնարկաց Նախարարութեան ի Հռոմ, մատուցանելով դրամատան մը հաստատման ծրագիրը զոր պատրաստած էր Սենեկին քարտուղար Քօնստանդէն Պարոնի ատենը, և Նախարարութեան աջակցութիւնը խնդրելով։ Այսպիսի դրամատան մը հաստատութիւնը բաղմագիմի առաւելութիւններ կընծայէ իտալական ճարտարարուեստից ու վաճառականութեան զարգացման յարեւելս։ և ո՛չ միայն կը դիւրացնէ Իտալիոյ և Թուրքիոյ առեւտրական յարաբերութիւնները, այլ և մեծ ծառայ մը կատարէ անոնց։

— —

ՄԻՏԻԼԻՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Միտիլլիի մէջ կազմեալ յանձնաժողովներն տուեալ են թէ վերջին երկրաշարժէն՝ կղզւոյն երեսուն երեք գիւղերուն մէջ, հիմնայատակ կործանուած են 736 տուն, 2 մզկիթ, 2 եկեղեցի և 2 դպրոց։ Ծանր վնասներ կրած են 550 տուն, 7 մզկիթ, 6 եկեղեցի ու 7 դպրոց։ իսկ 400 տուն, 2 մզկիթ, 2 եկեղեցի և 2 դպրոց թեթեւապէս վնասուած են։ Այս կարուածոց տէրերէն 193ը բարեկեցիկ վիճակ մը ունին և 543ն աղքատ են։ Հիւանդներու չինութիւնն առաջ կը տարուի երկրաշարժէ վնասելոց համար որք առժամապէս ուրիշ գիւղեր փոխադրուած են։ Հիւանդներու չինութեան աւարտումէն յետոյ, հանգանակութեանց յաւելեալ դումարը պիտի բաշխուի եկեղեցեաց ու մզկիթներուն, և ազքատ արկածելոց։

ՍՈՎՆ Ի ՀԻՃԱԶ

Ըստ վերջին տեղեկութեանց, Հիճազի մէջ սովը մեծ կարեւորութիւն մը տրուելու ատաքնանին հասած է, զի արջառք կը կորսնին եղեր խոտի և ջուրի պակասութենէ։ Թէ՛ Մէքքէի և թէ Հիճազի կուսակալութեանց կողմէ յանձնաժողովներ կազմուած են կարօտելոց օգնելու համար։

— —

ԲՕՐԹՈՒԳԱԼԻ ԴԵՍՊԱՆԸ

Բորթուգալի Տօմ Քարլոս թագաւորն յետ արտորիկ դեսպան մը պիտի ունենայ ի Կ։ Պոլիս։ Մի քանի տարիներէ ի վեր, բորթուգալեան հպատակաց շահուց պաշտպանութիւնն յանձնուած էր իտալական դեսպանատան։ Բորթուգալի նորընտիր դեսպանն է Գ։ Սարէդրօ որ արդէն մայրաքաղաքս հասած է։

— —

ԿՂԷՈՊԱՏՐԱՑԻ ԴԵՐԵԶՊԱՆԸ

Մ՚Անէ-Դէր Կ։-Բէ-էի Լոնտոնի թղթակիցը կ՚իմանայ թէ Բրիտանական թագաւորանի (Պէ՛Ռ՚Էլ Մէ՛-էֆ՚) անդրէնք վիրէրս լուր առեր են թէ Եգիպտոսի մէջ տապանաբար մը գտնուած է որ Կղէոպատրայի գերեզմանն ըլլալ կը կարծուի։ Այդ տապանաքար բուրգի մը ներսի ուն է և ծածկուած է սքանչելի քանդակներով։

— —

Գ։ ՕՆՈՒԻ ՑԱՋՈՐԴԸ

Ռուսիոյ դեսպանատան նորընտիր խորհրդականն, իւր հետ ունենալով դեսպանատան թարգմաններէ մին, Մովային Նախարարութեան պաշտօնատունը գնաց երէկ և տեսակցեցաւ Նախարար Վեհ։ Հասան փաշայի հետ։

— —

ԻՆՖԼՈՒԷՆՑԱՅԻ ԴԵՂԸ

Թուրք լրագիրք կրսեն թէ ինֆլուէնցայի դէմ հետեւեալ դեղը գտնուած և Ադրիանուպոլսոյ մէջ փորձուելով մեծ օգուտներ ունեցած է։

Քառասուն տրամ ալքոլի մէջ մէկ ու կէս տրամ ծեծուած քափուր խառնելով պէտք է իրիկուընէ լաւ մը քսել մարմնոյն ամէն կողմերն և ամէնէն աւելի յօդերուն վրայ, և անմիջապէս անկողին մտնելով քրտնել։ Յետոյ լուծողական դեղ մը առնուլ։

Այս դեղը գործածողները մէկ գիշերուան մէջ պէտք եղածին չափ հանգստացած են և այժմ ամէն օր իրարու կը յանձնարարէ եղեր զայն։

Կայս։ պաշտան երկրորդ քարտուղար Դատրի պէյ և Վեհ։ Մուլթանի սենեկապետներէն Մէհմէտ Էմին պէյ մէկ քանի օրէ ի վեր ինֆլուէնցայէ կը տառապին։

—Ներքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Բրուսա պէյ, որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ էր, ապաքինած է և կը յայտնացուի որ այսօր վաղը իւր պաշտօնատեղին երթայ։

—Մէհրիֆի բարձրագոյն ժողովոյ նախագահ Ալի Հայտար էֆէնտի իւր հիւանդութենէն բոլորովին ապաքինած ըլլալով, սկսած է յաճախել իւր պաշտօնատեղին։

—Երկուշաբթի օրը Պէյոլիքտէրէի մէջ մէկ ու կէս տարեկան մանուկ մը զոհ գնաց իւր մոր անուշադրութեան։ Կինը իւր գաւակը վերմակի մը մէջ փաթթելով վառարանին քով ձգած և դուրս ելած էր, երբ վառարանէն ելած կայծ մը վերմակը բռնկցուց և մանկան մարմնոյն այլ և այլ կողմերն այրեցաւ։ Թէեւ դրացիք ժամանակին խնամելով օգնութեան փութացին սակայն մանուկը քիչ յետոյ մեռաւ։

—Իտալական բարեգործական ընկերութեան պարահանդէսի մասնախումբն երէկ ի նիստ գումարելով, որոշեց յետաձգել այդ պարահանդէսն Առաջի գուբանի մահուան առթիւ։

—Պրուսայէն կը գրեն թէ, կուսակալին հրամանաւ բժշկական յանձնաժողով մը կազմուեր է թաղապետական պաշտօնատան մէջ, ինֆլուէնցային դէմ պէտք եղած զգուշական միջոցները տնօրինելու համար։ Ազքատաց ձրի դեղօրայք կը տրուին եղեր և ամէն գիշեր երկու դեղարանք բաց կը մնան մինչեւ առաւօտ։

—Վերաքննիչ ատեանի անդամոց մէկ քանին հիւանդ ըլլալով, եղեռնադատ ատենի և վերաքննիչ ատենի Հուգուգի հիւղին մէջ դատաւորութիւնք տեղի չունենցան երէկ։

—Դամարան կղզւոյ մաքրանոցին այս տարուան համար քննիչ կարգուած է Զմիւռնիոյ Գարանթինայի բժիշկ Գ։ Սթամաթիատի։

—Վեհ։ Արիկ էֆէնտի Ուենեան Լոնտոնէ գնած է շոգենաւ մը, որ քանի մը օր առաջ մայրաքաղաքս բերուեցաւ։

—Ոստիկանութիւնն երէկ հեռաւոր վայրեր աքսորեց եօթը չարագործներ։

—Անվերջէն եկող շոգենաւ մը երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 500 անուկ մազէրեան հրացան, որք Թնգանօթարանի յանձնուեցան։

—Վեհ։ Աբրահամ փաշայի գործաւորներէն որմնագիր Լէոնարտօ, անցեալ գիշեր Գալատէն Ն։ Վեհ։ թեան ագարակը գնացած պահուն, երեք հոգի վրան յարձակեր և վիրաւորելով տասը ոսկին յափշտակելէ յետոյ խոյս տուեր են։ Ոստիկանութիւնն խնամելով անմիջապէս ձերբակալեր է այդ չարագործները։

—Ոստիկանութեան պաշտօնեայք նախընթաց օր մարդ մը ձերբակալեցին, որ իւր մէկ ընկերոջ ըսած էր թէ գիտէ անցեալ գիշեր ի Բերա տեղի ունեցած ոճրագործութեան հեղինակ Բէչիրման ձէմիլ պէյի տարատուած տեղը։

—Գուկկուճնուքի և չրջակայից մէջ փողացուն ճարակած ըլլալով, երէկ հրէի ոտոյ մը մեռեր է նոյն հիւանդութենէն։

—Զէրքէշ Խուրշիտ անուն չարագործ մը, որ ժամանակէ մը ի վեր փախստական կը գտնուէր, Տրապիզոնի մէջ ձերբակալուելով մայրաքաղաքս բերուած է ոստիկանաց հսկողութեամբ։

—Պոլսոյ պաշտական ատեանն երէկ դատեց Սաբէթայ անուն սիկաի թուղթ վաճառող մը, որ Վոլթոյի սիկաի թուղթերուն կեղծը չնած էր։ Դատարանն, քան տարամոգութեան յատուկ օրինաց, դատապարտեց Սաբէթայը երեք ոսկւոյ տուգանաց և իւր պատրաստած կեղծ թուղթերու գրաւման։

—Այս առաւօտ թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ երկուշաբթի օր թաղապետութեան Թ։ շրջանակին մէջ տեղի պիտի ունենայ Սկիւտարի հրիկեղէնց համար հաւաքեալ նպաստներու բաշխումը։

—Գ։ Էսսաէ Էվկէնիէս՝ թէպէտ մայրաքաղաքիս հեռու և ծանրապէս հիւանդ՝ չմոռնալով Կ։ Պոլսոյ բարեգործական հաստատութիւնները, 25 ոսկի զրկած է Տօրքաս ընկերութեան և 25 ոսկի ըմբկիւսարի որբանոցին։

—Բարիկու լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Պատուոյ Լեգէոնի ատաֆեան տրուեր է Օրասի Պաք և Ընկ։ վաճառատան պետերէն Գ։ Լէօն Օրասիի, որ Տիեզերական Արուեստահանդէսի աւստրիական յանձնաժողովոյն նախագահն էր։

—Հ։-Էֆէնտի կ՚իմանայ թէ Քիւչիւք Զէքմէճէի թաղապետական բժիշկ Վասիլաքի էֆէնտի քննութեան մը առթիւ ճշմարտութեան հակառակ տեղեկագիր մը պատրաստած ըլլալով, պատասխանատուութեան տակ մնացեր և խնդիրը յանձնուեր է տեղւոյն ընդհանուր դատախազի օգնականին։

—Նիկոդոսեան տպարանի գործաւորներէն Եանքօ անուն 27 ամեայ երիտասարդ մը երէկ ժամ 8ին միջոցները յանկարծամահ եղաւ։

—Նիկիոյ մետրոպոլիտ և Ցունաց պատրիարքարանի Սինոդի անդամ Հանգուցեալ Տ։ Սոփրոնիոսի յուզարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ առաւօտ մեծ հանդիսիւ։ Ի Ֆէնէր։ Բաց ի Ամեն։ Տ։ Դիոնէսիոս Պատրիարքէն, ներկայ էին տասնեւհինգ յոյն եպիսկոպոսք և երեսուն վարդապետք, ամենքն ալ իրենց եկեղեցական զգեստներն հագած։ Յուղարկաւորաց մէջ կը նշմարուէին ռուսական և հելլենական դեսպանատանց թարգմանք և այլ օտարազգիք։

Կ։ ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄԱՌԻՒՑ ԸՆԿ։

Վարչական Խորհրդոյ որոշմամբ, այն անձինք որք մինչեւ այսօր չնշուած բաժիններու առժամեայ ստացագրեր ունին ի ձեռին, կը հրաւիրուին այդ ստացագրերը ներկայացնել ի կ։ գրասենեակին ընկերութեան, ուր փոխան առանց՝ իրենց պիտի տրուին վերջնական բաժնեթուղթեր։ Այս ստացագրոց փոխարէն Պոլսոյ ներս պիտի տրուին, և բաժնեթուղթերը պիտի յանձնուին տասնեհինգ օր յետոյ։

Ը։-Գ։-ոյ գրագ։
Ա։ ԹՐԻՒԼԼԷ

Կ։ Պոլիս, 21 յունուար 121 1—3

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՄՔ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Կ։ ՊՈԼՍՈՅ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԷՆ

Վիեննա, 21 յուն։

Պալքանեան թերակղզւոյ մէջ Աւստրիոյ քաղաքականութեան վրայ Թ։-ի մէկ տեսութեան ակնարկելով, Նոյէ Ֆրէյէ Փրէսէ կ՚ըսէ թէ Բալնոքի կոմսին ընթացքն ո՛չ յանգուգն է ո՛չ վատնդաւոր։ իրաց տրդի վիճակին պահպանման ետեւ կը միտի։ Աւստրիա Թ։-ի արտայայտած երկիւղները չի տածեր Գերմանիոյ մասին, (իբր թէ Գերմանիա, փոխանակ Աւստրիոյ՝ Ռուսիոյ ոյժ պիտի տայ եղեր Պալքանեան խնդրոյ մէջ։) Աւստրիա կատարելապէս կը վստահի դաշնակից Գերմանիոյ հաւատարմութեան։

Զէթինէ, 21

Նիքոլա իշխանին երրորդ որդի Փիէռ իշխան մկրտեցաւ։ Կնքահայրը եղաւ Զարն և կնքամայրը՝ Լոմբմպերկի դքսուհին, Զարին քոյրն, որոյ կողմէ փոխանորդաբար պաշտօն վարեց Զէթինէի ռուս դեսպան Պ։ Արկիբուփլօ։

Վիեննա, 21

Փ։-Էրիէք Բրէ-Փոդէն կ՚իմանայ Պեռլինայէ թէ ուրոյ պատուիրակ Պ։ Սթեֆանովիչ հրահանգ տրուած է բացարձակ մերժել առեւտրական դաշնագրոյ մասին Պուլկարիոյ ինչ ինչ պահանջմունքները։ Բանակցութեանց յաջող վախճան մ՚ունենալն անհաւանական է ուրեմն։

Վիեննա, 21

(Գերմանն և չեհ կուսակցութեանց միջեւ գոյացեալ համաձայնութեան համեմատ) Պոհեմիոյ նահանգային ներսիխնամական ժողովը իւնիսա հրաւիրեալ է յունուար 11 23ին։

Մատրիտ, 20 յուն։

Պ։ Արոնդ։ Մարդ ինչ ամբողջ օրն աշխատեցաւ նոր նախարարութեան կազմութեան։ վերջ ի վերջոյ, հրաժարեցաւ այդ պաշտօնէն՝ մեծամասնութենէն բաժնուած երեսփոխանաց և Պ։ Սակասդայի յարիւր երեսփոխանաց անհամաձայնութեան պատճառաւ։ Կը կարծուի որ անշնար պիտի ըլլայ նոր նախարարութիւն մը կազմել։ Կը կարծուի որ պաշտպան դրութեան խումբն, որուն պետն է Պ։ Կոմաշա, իւր ներկայացուցիչը պիտի ունենայ նոր նախարարութեան մէջ։

Բարիզ, 21 յուն։

Մ՚բրակոյտի նախագահը, Պ։ Լը Ռուայէ, շնորհակալութիւն յայտնելով ժողովին իւր վերընտրութեան համար, յոյս և համոզում իսկ յայտնեց որ Մերակոյտի անդամները լուրջ աշխատութեամբ մը ցոյց պիտի տան բովանդակ բարիքը զոր ֆրանսա կրնայ ապասել Հանրապետութենէն և ազատութենէն։

Մատրիտ, 21 յունուար

Նոր նախարարութիւնը կազմուեցաւ հետեւեալ կերպով։

Սակասդա, նախարարատեսա
Վէկատէ Արմիյօ, արտաքին գործոց։
Զօրավար Պերմուտէզ Ռէգուլրօ, պատերազմական գործոց։
Մովկալ Ռոմերօ, ծովային։
Բուլիէրվէր, դատական գործոց։
Էչէրրա, հանրօգուտ շինութեանց։
Կուիլլն, գաղթականութեանց։
Գարտէրոն, ներքին գործոց։
Լիկուիլն (՝), եկեղեցիոյ։
Նոր նախարարութիւնը երդում պիտի ընէ վաղը։

Մատրիտ, 21 յուն։

Պ։ Կուիլլն մերժեց գաղթականութեանց նախարարութիւնը։

Բարիզ, 21 յուն։

Է-դ-ֆէրի մէկ խմբագրին հետ տեսակցութիւն մը ունենալով, գաղթականութեանց խորհրդական Պ։ Էպիէն ըսեր է թէ կը ջանայ հանդարտեցնել Հարրարի յուզումը։ Անդլիան չէ, այլ Իտալիան է որ գիտնեներ ունի Հարրարի վրայ և այդ մասին արդէն ֆրանսական կառավարութեան կարծիքն հարցուցեր է։ Ֆրանսա պաշտօնապէս յայտարարեր է թէ չկրնար ընդունիլ որ օտար տէրութիւն մը դրաւէ զՀարրար։

Աթէնք, 20 յունուար

Թագաւորին թիկնապահ Հաճիրէդրօ մեռաւ Ինֆլուէնցայէն։ Հիւանդութիւնը սատակիչ կը ճարակի, բայց, դեղեցիկ օդին շնորհիւ, անվնաս կը մնայ։

Իտալիոյ Գահաժառանգ իշխանն արքայական պալատը պիտի իջնէ։

ԱՐԵՒԵԼ։ ՀԵՌԱԳՐ։ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Բարիզ, 22 յունուար

Կը ծանուցուի տստ թէ Վիեննացի բժիշկ մը գտեր է Ինֆլուէնցա հիւանդութեան միջոցը։

Լիսպոնա, 22 յունուար

Լիսպոնայի Ընդհանուր եւ Առեւտրական Ընկերակցութիւնն իր երեկի նստին մէջ որոշեց կարելի եղածին չափ նուազեցնել իր առեւտուրն Անգլիոյ հետ։

Մատրիտ, 22 յունուար

Սպանիա՝ան նոր նախարարութիւնը

նշն երէկ երդում ըրաւ Խնամակալ թագուհւոյն առջեւ։ Պ։ Պէյէրնա Պ։ Կուիլլոնի կը յաջորդէ իբր գաղթականութեանց նախարար։ Պ։ Վէրակուա հանրօգուտ շինութեանց նախարար եղաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 10 յունուար

Օսմանեան Բանսոլիտ

Նոյէկ երէկոյ գոց։ (Մէտց։ Ս։ Մէրթ	19	30
Պօրսային գոցուելիք գիրքը	»	19 20
Ռեբայի մէջ	»	19 20
Աւստրիան բացուեցաւ	»	19 22
Կէս օրին	»	19 22

ԻՍԹԻԴՐԱԶԸ ՏԱՒԻԼԻ

Նոյէկ երէկոյ	45	15
Այս առաւօտ	45	17
Կէս օր	45	17

ԲԱՅԵՆԵՏՈՒՄՈՒԹ

Սարիքէ յիւերալ	Անգլ։ Լ։	4	1/2
Քրէսի յիւերալ	Օտ։ »	8	24
Պանք ոք Գոնտ	» »	7	8
Ռոս։ Շանժ է վալէօր	» »	4	30
Թրամուէյ	» »	472	
Բուլէի երկաթուղի	Ֆր։	74	62 1/2
Օպլիկասիոն ոք Բրիօրիթէ	»	—	—
Բասնեթուղի Լավրիօմի		—	—

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 21 Յունվար ժամ 8 վայր 40 երէկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87 85
» » 4 1/2 %	106 75
Օսմանեան գանուրիսք Սէրի Դ։	17 97 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	75 37 1/2
» Բէյրի բասնեթուղի	520
Պանք Օթոման	538 50
Գրէսի Լիոնէ	711
Իտալական Ռանթ 5 %	93 60
Էգիպտական 5 %	463
Բրիտիշ Թրէյտ	2կայ
Եգիպտական միացեալ	473 37 1/2
Պանք ոք Բարի	810
Օսմ։ մաքս։ արտէթուղի	401
Սուէցի ջրանցք	2275
Սպանիական ամորտիզ	72 3/16
Շէք Լանդոնի վրայ	25 25

Լոնտոն, 21 Յունվ։ ժամ 6 վայր 10 երէկոյ

Անգլ։ բանսոլիտ	97	7/16
Սոմ։ » Սէրի Դ։	17	11/16
» » » » գոց	—	—
» » » Ա	89	13/16
» » » Բ։	23	7/8
» » » Գ։	17	3/8
Գոսան։ Բրէնտ 1877	101	1/4
Պանք Օթոման	11	3/16
Սպիտակեան միացեալ (Ռանթիֆիկէ)	93	7/16
» առանձ։ (բրիմիֆիկէթէ)	103	3/8
Տարբա Սոնիէ	82	3/4
Տօնանիոյ (փոխան։ Բօշլրա)	102	1/2
Հելլենական 5 %	90	1/2
Մանրաչ »	74	1/2
Ռուսական 1889	94	1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25	25

ԲԱՐԻԶ ԲՈՒՐՍԱ

Բարիզ, 21 Յունվ։ ժ։ — ր։ — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87 88
Օսմանեան գանուրիսք Դ։	— —
Օսմանեան երկաթուղի	75 25
Եգիպտական միացեալ	473 12

Վիեննա, 21 Յունվ։ ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	37 10
» Բէյրի բասնեթուղի	117 50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 70

Պերլին, 21 Յունվ։ ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 42 1/2
Ռուպլ թղթադրամ	225 1/4
Օսմանեան երկաթուղի	82 30
Օսմանեան գանուրիսք Սէրի Դ։	17 70

ՆԱՄԱԿ ԱՐՄԱՇԷՆ

Երէկ վայելուչ հանդիսիւ կատարեցաւ ամանորի տօնն ի ներկայութեան համօրէն միաբանութեանս և դպրեվանուց սանուց։ Գեր։ Տ։ Մաղաքիա Սրբազան բաղկատարած մաղթեց առ Աստուած, զսան պայծառութեան եւ յառաջադիմութեան ազգիս ընդ հովանեաւ բարեգութի կառավարութեան Օսմ։ Պետութեան։ Յետոյ դպրեվանուց սանք մի առ մի ի համբոյր մատչելով Ն։ Սրբազնութեան յանձնեցին երեք ուղերձներ, ուղղեալ յանուն շնորհաւորութեան առ Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հայրն, առ Պատ։ Խնամակալութիւնն և առ նոյն ինքն Օրմանեան Սրբազան։

Յետ երդոց և բարեմաղթութեանց Ն։ Սրբազնութիւն հրամայեց Տ։ Յուսիկ վարդապետի ընթերցանուլ Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հօր հետեւեալ կոնդակաձեւ գիրը։

Գերապատիւ Տէր
Տ։ Մաղաքիա Ս։ Արք։ եպիսկ։ Եղլն Եղլն
ՅԱրմաչ

Գերապատիւ Ս

լից աշխատութեամբ կարգաւորեալ։ Աշխատեցէ՛ք, վայրկեան մը մի՛ կորսնցնէք, ապագայ ժամանակներ պիտի հասկնան թէ ո՛րչափ ագահութեամբ գործածեր էք Ձեր ժամանակները Դպրեվանուցդ մէջ։ Աշխատի՛ն Ձեր վաստակակից միաբան եղբայրներն ալ զի իրենց ժամանակն նկեղեցւոյ ապագային վրայ շատ ծանր պիտի կշռէ։ Աշխատի՛ն թող մեր մանկուենքներն Ս. Աստուածածնի Որդեգիրներն, Ազգին և եկեղեցւոյ նպատակին սահմանեալ ընծայները, թող աշխատին, և, ոչ մի վայրկեան առանց կատարեալ գիտակցութեան անցուցնեն վարժարանիդ մէջ։ Իմ և Ձեր ամենեցուն ճակատին փայլն ու շուքը կախումն ունի աշակերտաց իրենց ամենաթանկ ժամանակին յարգը գիտնալէն և վայրկեան առ վայրկեան յառաջդիմելէն, ոչ ի գիտութիւնս միայն և ի կրթութիւնս այլ և ի նպատակ անձնուիրութեան առ որ ուխտեալ են։

Մեր Ազգը և մեր եկեղեցին ո՛չ նոր վարդապետութեան, ո՛չ նոր կազմուրութեան, և ո՛չ նոր առաքելութեան պէտք ունի, այլ սպիտակացեալ դաշտի մէջ հնձող մշակներու։ Մեր աշակերտները պիտի ըլլան այս հնձող մշակները։ Իրենք պիտի մտնեն մեր նախնի առաքելանման հայրապետաց և վարդապետաց աշխատութեան բաժնին մէջ։ Կ'աղօթեմ որ արժանի ըլլան ծառայակցելու մեր երանաշնորհ Ս. վարդապետաց։

Քրիստոսի Ս. Մնդեան տօնն ալ մերձ լինելով և Թերեւս զբաղմանցս մէջ ժամանակ չգտնելով նոյն Սուրբ տօնն ալ շնորհաւորել առանձին Թղթով, այժմէն կը շնորհաւորեմ նաեւ զվուրբ տօն Մնդեան և յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։

Մնամ Գեր. Սրբազան Եղբայրութեանդ ծառայակից ի Քրիստոս։

Գ. Կ. ԽՈՐԻՆ

Սոյն օրհնաբեր գիրն ամենայն պատկառանօք միաբանական ուխտն ու սանք լսելէ յետոյ միաբերան մաղթանօք շնորհակալութիւն յայտնեցին ի մասին այսքան հոգածու խնամոց Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր ի պաշտպանութիւն յարատեւ պայծառութեան Դպրեվանուցս և խնդրեցին սրբոյ ուխտիս գահակալ Օրմանեան Սրբազանէ, որ յատկապէս իրենց շնորհապարտ զգացումներն ի պատուին մատուցանէ Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր։

90 յուն. 2 ՆԱՀԱԳԵՏ
Ց'Արմաշ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 6 յունուար

Նախորդ Տնտես. Խորհուրդը իր հաշիւները տուաւ, ժամանակին վարչական մարմնոյն միակ խորհուրդը, որ իր սահմանագրական պարտաւորութիւնը, թէեւ փոքր ինչ ուշ, այլ վերջապէս կը կատարէ։ Այս հաշիւներու մասին տեղեկութիւն մը չունինք դեռ, բայց քանի որ համարատուութիւն մէ, ըստ ինքեան գովելի պարտաճանաչութիւն մ'է, զոր միևնոյն Տնտես. Խորհրդոյ երխատարգ անդամներէն աւելի տարէց և իրենք զիրենք խելահաս կարծող ազգայիններն կ'անգիտեն կամ կ'արհամարհեն։

Առաջին անգամը չէ որ նպատաւոր ին խօսելու առիթը կ'ունենանք յիշեալ Գատ. Խորհրդին և իմանաւորի անոր անդամներէն Մեծ. Աւետիս Աւետիսեանի մասին, բայց և այնպէս մեր Գատա. Ժողովոյ վերջին նստի առենագրութեան առիթ՝ խօսուած և հրատարակուած ի՛նչ ի՛նչ խօսքեր ծուռ կը հասկցուին. երբ գրուած մը կայ հրապարակի վրայ և յայտնապէս պարզուած է, նոյնի մասին բացատրութեան հարկ իսկ չ'մնար. զի հասկըցողներու համար միայն կը գրուի ընդհանրապէս, իսկ չ'հասկցնողներու համար բացատրութիւնն ալ օգուտ չունի և անոնք կը մնան միշտ գիւրաբար որս գրգռիչներու ձեռք։ Գրգռիչներ և ոչ ուրեք կը պակսին, հետեւաբար ոչ ոք ինքզինքը թշնամութենէ զերծ կրնայ կարծել։ բայց բարեկամի մը մօտիկ և բանգէտ ձեւանալով անտեղի իրերու համար զայն գրգռել՝ բաւական պարկեշտութիւն է և ազնուութիւն, և անոնք որ մեր գրուածներու մասին այնքան գրգռուեցան անհասկացողութեամբ՝ լաւ էր որ անգամ մ'ալ իրենց բարեկամ կարծածներու սիրտը կարդային։

—Բան իրենց գովելի սովորութեան՝ քաղքիս մեծահարուստ ազգայիններէն Մեծ. Յակոբ էֆ. Եսայեան և որդիք՝ այս տարի եւս ներկայ տօներու առթիւ Ս. Մեսրոպեան վարժարանի կարօտ սանուց յիսուն ձեռք զգեստ շինել կուտան, ի յիշատակ իրենց եղբայր և հօրեղբայր բարեյիշատակ Մհի. Ստեփան Եսայեանի։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, 2 յունուար

Դեկտմ. 30 ին Աբէ-Եւ-ի աշխատակից Հրանդ Նիկոմիդիա եկաւ։

Հետեւեալ օրն տեղեկութիւններ առնելով քաղաքիս կարեւոր հաստատութեանց և վարժարանաց կացութեան, ընկերութեանց յարատեւութեան, ժողովրդեան խաղաղասիրական զգացմանց վրայ, գոհ եղաւ յոյժ, ըստ որում տագնապի, յուզմանց և կուսակցութեանց ձայն չէր լսեր. անշուշտ ուրախութիւն է այս իրեն։ և այս անգամ իւր գրելիքները կ'ըլլան անշուշտ մեր ներքին կեանքէն, գրագարաններէն, ձեռագիրներէն, բանասիրին սրտին սիրելագոյն նիւթերէն։

Ազնիւ Հրանդ հրաւէր ընդունեց քաղաքիս իգական սեռի Հայկուհեան ընկերութենէն ներկայ գտնուելու համար իւր կիւրակէօրեայ լսարանին։

Հրաւէրն, որ գաստիարակութեան գործոց համար էր, չմերժուեցաւ։

Հանդէսն սկսաւ շարականաւ մը, կարդացուեցան հատուածներ ի Ս. գրոց, Թրիմեան Հայրիկին Մ-էթ-էյ-էն մաս մը, յորմէ յետոյ Հրանդ էֆէնտի խօսեցաւ ընկերութեան նպատակին և նորա վսեմութեան վրայ, մատնանիշ ընելով այն տարաւորութիւններն, զորս մանուկ մը իւր որոշանին քովէն կսկսի ունենալ բարեպաշտ և բարեկիրթ մօր մը չրթանց եւ զգացմանց տակ։

Հետեւեալ օրն երկուշաբթի, կադանդ, կրկին հրաւէր նոյն ընկերութենէն, որ կը պատրաստուէր տարեգլխոյ առթիւ չգեղ հանդէս մը կազմակերպել։

Ընկերութիւնը միանգամ քաջալերեալ Ազնիւ Հրանդի խրախուսանաց չեշտերէն, կրկնակի շնորհապարտ մնաց նմա, որ հաճեցաւ այս անգամ մեր ընկերութեան մեծամեծ վէրքերէն մին, ապականութեան և կործանման ժանտախտն, պանդխտութիւնն իւր բանից նիթ ունենալ, զոր արդէն ճարտարապէս կը հարուածէ Մ-էֆի մէջ։

Սակայն այս պանդխտութիւն նոր էր գրեթէ, և խօսուած չէր յամախ նորա վրայ, խաներու մէջ, բեռանց տակ, մութ ու խոնաւ փողոցներու անկիւնը տիրող պանդխտութենէն բոլորովին տարբեր։

Հրանդ էֆէնտի ազգային հին յիշատակարանները խառնելով ըսաւ թէ ի՞նչ էր մեր նոր տարին հին դարերու մէջ, եւ թէ ի՞նչ բաժին ունէր հայ աղջիկն ու հայ կինն այդ նոր տարւոյ առթիւ. ապա ճարտարութեամբ անցաւ խօսիլ խիստ ընտանի ոճով գաւառաց նորատի կանանց պանդխտութեան վրայ ի Կ. Պոլիս, ուր կերթան սպասաւորելու հարուստին տան մէջ, կորսուանելով իրենց պարզասիրութիւնն, տանտիկնութեան իրաւունքներն, թէեւ խրթին մը մէջ ալ լինի այն, կորսուանելով իրենց մայրական իրաւունքներն, զանց առնելով ծնողական գուրգուրանքն ու խնամք իրենց ընտանեկան վառարանին քով, արհամարհելով հաճեստ կեանքն իրենց ամուսնոյն մօտ։

Հրանդ էֆէնտի սոյն կեանքն, արժանապատուութենէ զուրկ, կը նմանցնէր սոզուններու և օձերու որ ընդ քարշ կը ձգտին իրենց կրծոց վրայ տիղմերու եւ աղբեաց մէջ։

Ապա գոհունակութիւն յայտնեց որ հետզհետէ սպառելու վրայ է սոյա թիւն, և հրաւէր կարդաց Հայկուհեան բարեընդունակ ընկերութեան որ աշխատի տակաւ առ տակաւ բառնալու, որչափ կարելի է, այս ազեանաւոր պանդխտութիւնն, որ խոհանոցներու մէջ կը ճաշէ, որ իւր տիրուհւոյն թողած զգեստները կ'զգենու, և կ'արհամարհէ իւր աղքատիկ տան թագուհին լինել, որ, իրաւ է, թէպէտեւ չունի ճոխ սեղան մը, թանգ զգեստ, այլ ունի իւր ամուսինն իւր մօր, մանուկներ գեղաձիծաղ իւր սակաւապետ սեղանին չուրջը, տաք ալուր մը, խաղաղ և հաճեստ կեանք մը, ուր ինք թագուհին է այդ ընտանեաց, թէեւ ըլլայ իւր տունը խրճիթ մը։

Վերջակէտը դրաւ, և հայկուհիք թափեցին իրենց արտից անկեղծ շնորհակալիքը Հրանդ էֆէնտիի այս ճշմարտապէս գեղեցիկ բանից համար։

Հրանդ էֆէնտի այցելութիւն տուաւ նաեւ Գաւառ. Վարչութեան Քաղ. Ժողովոյ, Գատ. Ուսումն. Խորհրդոյ, Թաղ. Գատ. Խորհրդոյ և բարեշնչեալ հոգաբարձութեան երկու վարժարանաց, յԱռաջնորդարանի և ի Լ. վարժարանի։

Գառաջիկայ Ս. Մնդեան տօնին առթիւ վիճակիս Առաջնորդ Գեր. Սահմանոս Ս. Եպիսկոպոս առատ կոպասուի անձկանօք։ Ժողովուրդն ակնդէտ կ'սպասէ Նորին Սրբազնութեան գալստեան, որ այժմ կը գտնուի ի Պարտիզակ, ուր պատուաւոր պատգամաւորութեան մը միջոցաւ բան հաճութեան Քաղ. Գատկ. Ժողովոյ Զէնկիլիէրէն բերուած էր Ս. Գակորայ տօնախմբութեան առթիւ։

«ՅՈՐԺԱՄ»

ՄԱՀԲԱ՞Ց Է ԹԷ ՇԱՂԿԱՊ

Աբէ-Եւ-ի մէջ այս վերնագրով փոքրիկ յօդուած մը հրատարակուած էր Կ. ստորագրութեամբ։ Ստորագրոյն կը պատմէ թէ նոյն լեզուիքննութեան օրն, երբ աշակերտաւիներէն մին լուծելով Ոսկեբերանի «Յորժամպահայոյզքն չրջիցին» բառերով սկսող պարբերութիւնը՝ յ-ը-ի բառին մակբայ ըսած էր, ներկայ եղող «յարգելի ուսուցիչ մը» միջամտած էր ըսելով թէ «յորժամ շաղկապ է և ոչ թէ մակբայ» և թէ ինքն ալ պատասխանելով ըսած է թէ «իրենց դասատուէն այնպէս ուսած են և պարտաւոր են այնպէս ըսելու։» Պարոն Կ. կը յաւելու պատմել թէ յետոյ «յարգելի ուսուցիչն» ուրիշ օր մ'ալ ուրիշ դպրոցի մը քննութեան առեն միևնոյն դիտողութիւնն ըրեր է իրեն, բայց թէ իր մակբայը ցարդ շաղկապ չէր եղած։

Եւ կը յարէ թէ իր կարծիքն հիմնուած է նշանաւոր Հայ քերականաց և բառագրաց կարծեաց վրայ, որպիսիք են Աւետիքեան, Բագրատունի, Այտընեան, Նորայր Բիւզանդացի։ Գարագաշեան մերթ շաղկապ նշանակած է, մերթ մակբայ։ իսկ Հայկ։ բառագիրքն ալ նշանակութեամբ մը (-ը-էհ-էթ-) միայն կ'ընդունի իրրեւ շաղկապ։ Ի վերջ ամենայնի՝ «եթէ նոքա սխալած են՝ մեղքն իրենց վիզը» կ'ըսէ ու կ'անցնի։ ըսել է՝ ինք համոզում մը չունի։ Վ-ը-ք-գ-է-ն ---ց։

Քերականութեան ուսուցչի մը համար բառի մը «Մասունք բանի»-էն ո՞ր-ո՞ւն վերաբերիլը գիտնալու համար հարկ չկայ գիմելու այս կամ այն քերականին։ Լեզուի մը բառերն՝ իրենց բնութեան նայելով՝ բաժնուած են այս ինչ թուով դասերու՝ որք «Մասունք բանի» կ'ըսուին, ճիշդ ինչպէս որ բնական պատմութեան մէջ կենդանիք, բոյսք և հանքք կը դասաւորուին յայլ և այլ սեռս և ի դասս ըստ իւրաքանչիւր հանգամանաց։ Անգամ մ'որ դասի մ'ընդհանուր յատկութիւնները մեզ ծանօթ են, ալ դիւրին է գիտնալ թէ այս ինչ անհատը կը վերաբերի՞ թէ ոչ այն դասին։ Ինչ որ բնապատումը ըրած են բնութենէ ելից համար, նոյնը քերականք ալ ըրած են լեզուի մը բառերուն համար։

Արդ ամէն լեզուի մէջ շաղկապ են այն բառերն որք երկու նախադասութիւններ կամ նախադասութեան մը երկու նիման մասեր իրերաց հետ կը կապեն։ Դիտնալով այս սահմանն՝ այլեւս դիւրին է գիտնալ թէ այս ինչ բառ շաղկա՞պ է թէ ոչ։ Հարկ չկայ ամէն բառի համար վկայութեան դիմելու, ինչպէս որ ողնայարաւորին սահմանը կամ ընդհանուր յատկութեանց դումարը գիտնալէ յետոյ հարկ չկայ այլեւս ամէն մէկ կենդանւոյ համար ասոր կամ՝ անոր վկայութեան դիմելու։

Հիմայ գալով յ-ը-ի (երբ, երբոր) բառին, կը տեսնենք որ միշտ ժամանակի պարագայ ցուցնող երկրորդական նախադասութիւն մը կը կապէ գլխաւոր նախադասութեան հետ, այնպէս որ ո՛ւր որ յ-ը-ի բառը կայ՝ անպատճառ առնուազն երկու նախադասութիւն ըլլալ հարկ է, մին երկրորդական կամ լրացուցիչ, միւսն անոր գլխաւորը։ Օրինակ։ Զոր արար Դաւիթ՝ յորժամ քաղցեաւ, երկրորդական նախադասութիւնն յ-ը-ի շաղկապով հանդերձ յաճախ գըլխաւոր նախադասութենէն յառաջ կը դրուի, ինչ որ կը պատահի ուրիշ շաղկապներու ալ։ բայց այս չարդիլը որ շաղկապը շաղկապ ըլլայ։ Այսպէս ըսուած է՝ «Յորժամ դատնիցէք, ազգ արասջիք ինձ», փոխանակ ըսելու՝ «Ազգ արասջիք ինձ՝ յորժամ դատնիցէք»։ «Յորժամ առնիցես ողորմութիւն, մի՛ հարկաներ փող առաջի քո», այսինքն՝ «Մի՛ հարկաներ փող առաջի քո՝ յորժամ առնես ողորմութիւն»։

Եթէ յ-ը-ի մակբայ ըլլար՝ հարկ կը լինէր որ մի միակ նախադասութեան մէջ կարենայինք զայն գործածել ու նախադասութիւնն ինքնին ամբողջ իմաստ մը ներկայացնէր։ բայց այս անկարելի է։ Հ. Արսէն իր Զարդացելոյ Քերականութեան մէջ յ-ը-ը իրրեւ մակբայ ընդունելով՝ օրինակ բերած է թէ և մէկ նախադասութեամբ խօսք մը, բայց այդ խօսք չէ ամբողջ, միայն երկրորդական նախադասութիւնն առած է ու գլխաւորը թողած։ Հ. Արսէնին օրինակն է սա խօսքը, «Յորժամ զՏերան դեռ վիրայն ի նմանէ», որ պակաս է։ Բիւզանդի Դ. դպրութեան Դ. գլխէն առնուած է, և բնագրին մէջ կը շարունակուի այսպէս, «..., առ յոյժ գեղեցկութեանն բազումք յարատաւս հարան՝ որք լուանն կամ տեսին», որ գլխաւոր նախադասութիւնն է հանդերձ այլ երկրորդականօք։

Յ-ը-ի մակբայ կ'ըլլայ միայն իրրեւ հարցական ԷՐԷ, Ը-ԷՐ-ԷՆ նշանակութեամբ գործածուելով։ Ինչպէս, «Յո՞ր ժամ ժամանեսցես դու և կամ ե՞րբ դարձցիս»։ Բայց խնդիրն հարցական յ-ը-ին վրայ չէ, յայտնի է։

Այս բան շատ պարզ բան է ինձ համար, և կը զարմանամ որ Հայկազեան բառարանի յօրինող Հարք. Հ. Արսէն, Հ. Այտընեան օգնական են, Ինձ կը թուի թէ յ-ը-ի բառին մէջ գտնուած ժամանակի նշանակութենէն խաբուած են կամ՝ առանց քննելու՝ հետեւած են Նախորդ քերականաց կամ բառագրաց որք կրնան նոյն կերպով խաբուած ըլլալ։ բայց արդէն այս տեսութեամբ սրբագրելի այլ բաներ ալ կան առ նոսա։ Գարագաշեան որ վերլուծող միտք մ'է՝ ըմբռնած է սխալն և ուղղած է շաղկապներու մէջ գնելով ու առանձինն համաձայնութեան մէջ խօսելով նորա վրայ, ինչպէս նաեւ ԷՐԷ-, Ը-, Ը-ԷՐԷ- շաղկապներուն վրայ, զորս նոյնպէս վերոյիշեալ Հարք կը գնեն ի կարգի մակբայից։ Զեմ հասկնար սակայն թէ ինչո՞ւ Գարագաշեան յ-ը-ի և ԷՐԷ- բառերն մակբայից մէջ ալ կը գնէ, և այն ոչ հարցական յ-ը-ը։ Պարոն Կ. զնորայը ալ յիշած է իրրեւ իրեն կամ յիշեալ Հարց կարծեկից։ չգիտեմ թէ Նորայր Հայ լեզուի բառարան կամ քերականութիւն չինած ունի։ բայց եթէ կ'ակնարկէ այն թէ Նորայր իւր գաղղիերէնէ ի Հայ բառգրքին մէջ գաղ. quand բառին դէմ նշանակած է ՛. (այսինքն՝ Ը-ԷՐ-) և իրրեւ նշանակութիւն գրած է ԷՐԷ-, յ-ը-ի, Նորայր իրաւունք ունեցած չէ Լիդռէի շաղկապը մակբայ ընելու։ Լիդռէ և իրեն հետ գաղիացի այլ բառագիրք և քերականք quandը, որպէս համանիշ lorsqueն, միշտ շաղկապնշանակած են, ի բաց առեալ հարցական quand?ը որ անշուշտ մակբայ է։ Եւ գաղիացի քերականք ու բառագիրք անտարակոյս քան զմերսն առաւել լաւ ուսումնասիրած են բառից բնութիւնն ու պաշտօնը։

Աբէ-Եւ-ի Կ-ին «Յարգելի ուսուցիչ մը»ն

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԲԵՄԻ ՎՐԱՑ

Որքան գեղեցկացած լինիմք կամ այլտխխեալ, որքան առոյգ լինիմք կամ ակաք, չեմք կարող մեր որոշութեան մասին կատարեալ հակացողութիւն ունենալ մինչեւ որ գեղ չ'տեսնենմք, մինչեւ որ մեր դէմքը չ'նայիմք հայելւոյ մէջ։ Ինչ դեր որ կը կատարէ հայելին մասնաւորի դէմքի համար, նոյն պաշտօնին յատկացուած է բեմը ժողովուրդի մը բնաւորութեան, կենաց և բարուց նկատմամբ։

Այսքան համառօտակի պարզելով բեմի նշանակութիւնը, ահա կը ներկայանայ մեզ նոյն բեմը իւր բոլոր կարեւորութեամբ և իրրեւ անհրաժեշտ պահանջ։

Թատեր ծագումը մեր մէջ շատ հին է, դարերու մութիրը ծածկած է զայն, և 50ական թուականին վերսկսած, թէեւ սխալ քայլերով, թէեւ անորոշ ուղղութեամբ։ Այս տարի եւս, առանց օգտուելու անցեալի դասերէն, առանց ոեւէ լուրջ պատրաստութեան, ձեռնարկուեցաւ նոյն գործին, բայց իւր սկզբին հետ գտաւ և իւր վախճանը։

Թատեր վարիչները ձեռքերնին լրուացին, օտար բեմի վրայ նորէն սապարէզ փնտռեցին, բոլոր յանցանքը «հասարակութեան անտարբերութեան» վերագրեցին, և իրենց ներկայացուցած «տրեան բիծ»ները երբէք խղճմտանքնուն վրայ բեռ մը չեղաւ։ Ուրո՞ւն պարտքն է թատրոնի նշանակութիւնը հասարակութեան հասկացնել, որո՞ւն պարտքն է հասարակութեան թատրոնի նկատմամբ կազմած թիւր գաղափարները ուղղել, որո՞ւն պարտքն է մեր կենաց պահանջներուն համաձայն բեմ մը կազմել և դայն միայն ներկայացնել։ «Թատրոն հրամայեցէք»ի հրաւէրներէն առաջ կարծեմ այս բոլորի մասին պէտք է խորհիլ։ և քաջ ըմբռնել թէ առանց մեծամեծ զոհողութեանց և դժուարութեանց հայ թատրոնը չի կանգնիր։ Այդ դժուարութիւնները գլխաւորաբար երեք են։

Ա. Ժողովրդին հասկցնել թէ թատրոնը իւր անհրաժեշտ պէտքերէն մին է, թէ՝ իրր զեղարուեստ և թէ իրր դրականութիւն։

Բ. Մինչեւ յայժմ թատրոնի ներկայացմամբ ժողովուրդին կազմած սխալ գաղափարը ուղղել։

Գ. Ընտիր և հետաքրքրաշարժ էֆէքտ-ով մը ժողովրդեան քայլերը դէպի թատրոն առաջնորդել։

Երբ թատրոնի մը փարչութիւնը խղճմտաբար կը կատարէ այս բոլորը, այն ժամանակ իրաւունք ունի հասարակութեան համակրանաց և խրախուսանաց։ Ուրիշ կերպով ժողովրդեան քաջալերութեանը սպասել՝ մենք չեմք ըմբռներ։

Այն ժամանակ, երբ Ն-ը-կ-ը՝ հայ գերասանական խումբը չէր ուզեր ըմբռնել և չէր հաւատար ժողովրդական թատերախաղեր բեմի վրայ ներկայացնելու գաղափարին հետ, այն ժամանակ, կ'ըսեմք, Խազ խղճերիտասարդութիւնը, ինչպէս ամէն մի լաւ նոր գաղափար, նոյնպէս և սա ընդունեց։ անմիջապէս կազմուեցաւ հայ թատերասիրաց խումբը, և յանձն առաւ գերասանական խմբի մը չրրածը ինքն ընել, և իւր Ա. ներկայացման համար որոշեց մեր կենաց մէջ աւագ կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մը յուզել «Վարժապետը» թատերգութեամբ, ուժգնապէս բողոքելով վարժապետաց ազէտ տեսուչներէ և հոգաբարձութիւններէ կրած զրկանաց դէմ։ Թատերասիրաց խմբին կատարեալ խրախուսանք մը եղաւ սոյն միջոցին այս կենսական խնդրոց նկատմամբ Պ. Ա. Արփիարեանի՝ «Մասիս»ի մէջ և Պ. Հրանդի «Արեւելք»ի մէջ դիպուածաւ հրատարակած յօդուածները։ Թատերասիրաց խումբը ժողովրդեան թատրոնի նկատմամբ ունեցած նախապաշարմանց և մի քանի ցեղերու յարուցած արգելքներուն դէմ մարտնչելով՝ երեւցաւ բեմի վրայ, ի ներկայութեան սուաւոր բազմութեան։ Հասարակութիւնը չերմ ծափահարութեամբ ընդունեց թէ՝ թատերասէրները և թէ իրենց ներկայացուցած ժողովրդական խաղը, որ իրր առաջին փորձ կը տրուէր բեմի վրայ։ Բերկրանօք կը լսեմք թէ թատերասիրաց խումբը Գ. Սունդուկեանցի Պէ-Պ-ն պատրաստելով է զբաղած։ Այս կովկասցի հանրածանօթ թատերգուն, որ իւր քանի մի կոսը ժողովրդական ընտիր թատերգութեամբք նոր դարագլուխ մը սկսած է ժողովրդական լեզուաւ գրուած թատերգութեանց համար, որոյ գործունէութեան 25 ամեակը անցեալ տարի կատարուեցաւ, բոլորովին անծանօթ է մեացած մեզ։ Պէ-պ-ն, որու ներկայացման անհամբեր կ'սպասուի, անշուշտ միջոց պիտի տայ հասարակութեան հռչակաւոր թատերգակին հետ մտնէն ծանօթանալու։ Կը ցանկամք թատերասիրաց խմբին կատարեալ յաջողութիւն իրենց ձեռնարկած ազնիւ գործին։

Թող անվիրար յառաջադիմեն իրենց դծած ուղւոյն մէջ առ ոչինչ համարելով կարդ մը մարդոց չարտիպանքը։ Ամէն ազնիւ գործ ունի իւր խոչընդոտը և դժուարութեանց չափով միայն գործունէութիւն մը կը դնահատուի։

ՆԱՐԳԷՍ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ԹՈՒՔԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ
Աչէ-ա-ա-էչէ-ղ
ՎԱՀԷ Ա. ՏԱՄԿԱՃԵԱՆ
Կայս. Ռուսական բարձրագոյն վրժնի. Ուսմնաւարտ

Փարիզ. պաշտօնական վերջին ծրագրոյն և ազգ. Պատ. Ուսումնական խորհրդոյ բարեփոխեալ ծրագրոյն համաձայն պատրաստուած գաղափար մէկ այս երէց տարւոյ համար օրուն Ա. տարին հրատարակուած է և կը վաճառուի բոլոր դրավաճառաց քով։

Գինն է 3½ ղրշ.

Կեդրոնատեղին է Զարդարեան Գրատունն Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ թիւ 12։ 908 8—10

ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Մեծ-Նոր-Թան, վերի յարկ, Թառաքճիներու գռնէն մտնելով 4 թիւ սենեկին մէջ՝ ամեն օր ժամը 4 էն մինչեւ 11 Տամկերէն, Գաղիերէն, Անգլիերէն, Գերմաներէն, Իտալերէն եւ արդի Յունարէն լեզուները կը դասախօսուին դիւրաւոյց եղանակաւ ու դիւրաքանչիւր պայմաններով։

Նմանապէս վերոյիշեալ 6 լեզուներով ամեն տեսակ գրութիւններ, բարեկամական, առեւտրական նամակներ, պարմանագրեր, եւ այլն կը թարգմանուին ու կը խմբագրուին ամենայն խնամք։

972 6—6

ՏՈՒԹ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Գաւառաց մէջ շատ տարիներ քաղաքային բժշկութեան պաշտօնն յաջողապէս վարելէ յետոյ, այժմ Կ. Պոլիս հաստատուած է, և իւր բնակարանն (ի Վանկա, Յունաց Ս. Թորոս եկեղեցւոյ կից.) հիւանդներ կ'ընդունի ձրիապէս՝ չորեքշաբթի արտաքին հիւանդութեանց համար, և շաբաթ օր ներքին հիւանդութեանց համար, մինչեւ կէս օր։ Վկայեալ ազգաստ հիւանդաց վրայ միրաբուժական գործողութիւններն ևս ձրի կը կատարէ։ Շարթուն միւս օրերը մինչեւ կէս օր հիւանդ կ'ընդունի, մասնաւորապէս ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք, մանկաբարձութիւն, և միրաբուժական գործողութիւնք։—քարտանութիւն, խեղաբուժութիւն, լուսնոտութիւն, եւն. որոց վրայ յատուկ փորձառութիւն ունի։

768 15—20

ՏՕՐԹԷՕՌ Տ. ՊԱՊԱՆԵԱՆ

Մանկաբարձ եւ մասնագէտ բժիշկ կանանց տղայոց եւ ծննդական գործարանաց վերաբերեալ ամեն տեսակ հիւանդութեանց, որ ի Փարիզ կատարելագործած է իւր արհեստն, հաստատուած է Բերա, Պէյօ-ղիւք Բարմաք Գաւառ 5 թիւ տուն, ամեն օր կէս օրէն մինչեւ երեկոյ հիւանդ կ'ընդունի, ուր չորեքշաբթի օրեր ձրիապէս կը գարմանէ։ Նաեւ ըստ առաջնոյն առաւօտները Գաւառ գիւղ իւր բնակարանը կը գտնուի։ 834 25—25

ՏՕՐԹՈՐ ՏԱՏՈՒՐ

ՎԿՈՅԵԱՆ, ՄԱՄՆԱԴԻՏ
ԱԿԱՆՋԻ, ԿՈՅՈՐԴԻ, ԲԵՐԱՆԻ ԵՒ ԲԹԻ
Հիւանդութեանց

Վկոյեան, Փարիզի, Լոնտոնի և Վիեննայի նշանաւոր մասնագէտ գաւառաւոր։ ՓՈՐՁ Լուրբ իրոյ երեւելի հիւանդանոցներու մէջ ուսնցած աշխատասիրութեամբ։

ԹՈՐՁԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Բերա —կէս օրէն մինչեւ ժամ 9ը, Պոն Մարշէի մոտ Լլավանի փողոց թիւ 9, իւր բնակարանը։

Պոլիս —ժամ 9½ ին Պահչէ Գարու, Ակիբեան նեղարանն։

Երկուշաբթի, Բերա և Հինգշաբթի Պոլիս՝ ազգաւոր ձրի։ 831

ԻԼԱՆ

ՇԷՀԷՐ ԷՄԱՆԷԼԻՅԻ

Բիքխանէ դուրպինէ Տիզտարիյէ մնհալլէսինտէ Գեսթիպ Սինան Մեճիսը Շէրիֆի սօգաղչնտա վաղը օն իւչ Նուէմբերը պիր պաղ խանէյնին հապտ էլթէսվիյէ միւպարասը զըմբնտա խթիմլաք գարարնամէսինէ թէվֆիգէն թէչքիլ օլունան հէյեթի թարիֆնտան օտանը ալթունը եիւզ զուրուշ հիսապը իլէ մէպնիյէն սէքիզ պին զուրուշ գը.յէթի թագտիր օլունմուշ մէ գարարնամէյնին սէքիզինճի մնտատէսի հիւքմինճէ պիրինճի Տարէքի Պէյէսիյէ գարաւսընա մէ մէգիր խանէյնին միւնասիպ մնհալէ խարիթասը նափրշարբլմէշ իտուկի իլան օլունուր։

8 քանունի սանի 305 261

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷՐԻ

Ֆէս ֆապրիգայի հիւմայունը օճաղ լարընտան պիր սէնէտէ հապլ օլանաղ քիւլէն չըգարբլանաղ մնճբը քէսմիւրի եիրմի լիրայա թալիպի էօհսէսինտէ օլուպ պէշ կիւնէ գառար իհարէսի իճրա օլունճաղընտան զամի իլէ իշթիրայա թալիպ օլանլարըն մագամ Սէրասքէրի լէվգիմաթ տարէքսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

9 քեանունի սանի 1890 205
Նօ. 4 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷՐԻ

Լաճիվէրտ նէֆէրաթ չուհասը եէթմիշ պէշ պին մէթրօ, պէհէրի օն տօղուզ զուրուշա։

Պազ էնլի ապա եիրմի պին մէթրօտան եիրմի պէշ պին մէթրօ, պէհէրի եիրմի իքի զուրուշ օթուզ փարայա։

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարը իշիւն հէման թէպիմ օլունմադ իւզրէ միւնագասայա գօնուլան պէր վէճհը պալա իքի գալէմ էշեանրն քեանունի սանինին օնրնճը չարշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլիպ վէ իրթէսի կիւնիւ տաթի եիւզտէ պէշ թէնզիլաթը գապուլ օլունճաղընտան թալիպ օլանլարըն մագամ Սէրասկէրի լէվգիմաթը ումումիյէ տարէքսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

8 քեանունի սանի 1890 204
Նօ. 3 2—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷՐԻ

Վանտա պուլունան ասաքիրի չահանէնին պիր սէնէլիք խարէսի իլուն մնհալլինճէ մէգգէյի միւնաքասատէ պուլունան էրզաքը միթէնէվիէնին պարրաճա իթիասընա թալիպ օլանլարը Թարիխը իլանէն իթիբարէն պիր հաֆիթայա գատար մագամը սէրասքէրի լէվգիմաթը ումումիյէ տարէքսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

7 յունվար 1890 303
Նօ. 2 3—3

50 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ի Դրաստան, 94, Երիքսէք Գաղարբրմ, Վոյվոտայի դիմաց

Զմրան համար արանց եւ տղայոց վերարկուներու և գլխոցներու ահագին մթերք, 50 % տարբերութեամբ ուրիշ խանութներէն։ Դրչ.

Զմրան գծաւոր բանգալօն, ընտիր ձև և կարուածք	45
Գաւառաստ Ռոպ տը շանպրը, արտասովոր գին	90
Պաշտօնական գլխոց, ուրէնկոդ, բանգալօն և միլէ՝ Սրտանի կերպասէ	240
Բուն թիֆթիքէ բալդօ, ամբողջ բուրդ, մինչեւ հիմա չտեսնուած գին	210
Գաղդոր բալդօ մէջը սագէն կամ ֆիլանէլ, Սրտանի կերպաս, չլլուած գին	170
Ֆրիզէ բալդօ ամբողջ բուրդ, սքանչելի ձեւ	160
Բալբրին բալդօ գեղեցիկ լէվիէդ, ամբողջ բուրդ, ոչինչ գին	120
Էլպէսիֆի կերպասէ բանգալօն ամբողջ բուրդ	60
Ռուզէի կերպասէ բանգալօն շատ վայելչաձեւ	70
Զմրան բալդօ, մէջը ֆիլանէլ, ամբողջ բուրդ	115

Ահագին մթերք տիկնանց և օրիորդաց վերարկուներու և մեկնոցներու։—0
Գաւառաց վաճառատունը նոր միջոցներ ձեռք առած է, որով կարող է գաւառներն ալ զրկել խնդրուած ապրանքները։ (1)

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Վիճակ 30 Նոյեմբեր 1889

ՊԱՆԱՆՋԻ	Օսմ. Ոսկի		ՊԱՐՏՔ	Օսմ. Ոսկի	
Բաժինք չդանձուած	5,500,000		Դրամագլուխ	11,000,000	
Մնացեալ ի կ. Պոլիս	616,300	51	Պանքնոտ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԳԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լընտըն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետերերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցորդ վճարած է հրդեհի ընթացուց համար։

6

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդգէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միշտ արդիւնաբերելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Գալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄԲՈՒՐԳ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԳԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1888 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ոսկւոյ մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գապու, Եօռկիատիս խան. 11

ՖՈՒԱՆՔՖՕՈՐԹՈՒԱՁ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծագոյն գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխ ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ Համայն Թուրքիոյ

THE CROWN PERFUMERY COMPANY

ՀՈՏԱՒԻՑ ՆԻԻԹՈՑ Գ.ՐԸՇԱՐԱՆՔ ԼՈՆՏՈՆԻ «ԹԱԴ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ա.որ գեղացութիւնները շատ խիստ են, և անբաղդատելի են իր բուրման աստուրութիւն և տեւականութիւն։ Աւարտի ամենայն մեկ քանիին անուանեն.

ԹԻՆԿԼ, ՎԱՐԴ (Թէնկլի փարա)
ՎԱՐԴ ՏԷՄԼԻԷ (Մամանչայ ոսկեսաց)
ԼԻԼԻ ՕՎ, ՏՂՊ ՎԱԼԼԷՅ (Շուշանի հովտաց)
ՂՈՒԱՅԻ ԲՈՒՂ (Ճերմակ վարդ)
ԳՐԻՊ ԷՅԿԼ, ՊԼՈՒՄԸՐ
ՂՈՒԱՅԻ ՀԷԼԻՈՏՐՈՊ
ՍԻՖՈՆԻՆԹԻՆ
ՄԱԳԹՈԼԻԱ
ՀՈՏԻ ՊԼՈՒ
ԼԻԼ-ՏԻՍԷՆ
ՄԱԼԱԿԱՏԻՆԳԱ
ԻԼԼԱ-ԻԼԼԱ
ՕՐՔՈՒՆԱՖՈ

Ա.որ և այլեւս ապրն, հոտաւէտ նիւթեր մեծ հռչակ հանած են իւրաքանչիւր ազգաւորաց, ախուանանութեան և բարձր գնասէր մէջ. իրենց հոտն փափկութեան և տեւականութեան համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԱՅՍԵՐԻ ԳԱԼՈՆԵՒ ՋՈՒՐ։ Ուրիշ - և և գործարանները եւրոպայի։ Մէկ փարի մէջն կը գտնուի։

ՕՐԱԼԻՆ ՓՈՇԻ ԴԷՐԻՒ ՀԱՄԲԱՐ։ Ա.որ փոշին յանձրգած և մինչեւ հիմա բոլոր գործած տեսակներուն անդ և ընդունուած է աստուանանութեան և բարձր գասէն։ Պիտոյ գոյնին փափկութիւն կուտայ, առանց հետք թողլու, մարմնոյ կը գտնուին արեւն, հովն, և փշանիներ կ'արգելն։

Վերոյիշեալ ապրանքներն համար, դիմեցէք մեր Կ. Պոլսոյ միակ գործակալին

ԷՍՏԱՆՆԻՆ ԳԱԲՐԻԱՆԻ
62 Անգլիական ընդհանուր դիրքատոր Թիւ 95 և 97, Նիւ-յորք Գալատայի, Թրամուէյից կայարանին մօտ, Վոյվոտայի պանդոկանոցին կից։

DR LALOR'S PHOSPHODYNE OR VITAL ELIXIR TRADE MARK

ԱՆՈՒՇԱՀԱՅՏՈՒԹԻՒՆ ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈԴԻՆ ՏՈՆԻՔՈՒ ԼԱԼՈՐԻ—Վերջերս ... և հիմա արտասահմանի մէջ ապրուստ է և թէ այս գեղը ՖՈՍՖՈՐԱՆԻՆ ՏԻԿԻ ԴԻՄ ... ունի, և որ մեծ և ... գտնուած է, կատարելագործ լուսնելու համար ուղեցի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, գնասութիւն, պարանոյ, առնական կարգադրութեան փոքրիկ կորուստ, և ... առնական ապրանքներու կորուստ, և ... կարուստ, և ... ապրանքներ նեկած ամեն գործարանական խանութներու։

Կը բաւէ գնաւորմամբ ... Ջղային եւ սրտի հիւանդութիւններ, լեարդի եւ երիկամներ, ... անգամ ... արեան ... բոլոր խանութներու։ Ընդհանուր հիւանդութիւն եւ ապրանք։ Կը ... ինչպէս ... ինչպէս ... ապրանքներ։ ... կարուստ որ ... նեկած է ... և ... պատճառել։

Զգոյշ ... հոտաւէտ ... Մեկուսանալ ... ինչպէս ... Մաքրութիւն ... ինչպէս ... ինչպէս ... ինչպէս